

Tabor

BOG - NAROD - DOMOVINA

1974

EL FORTIN

št. 8

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov • TABOR je last in vestnik Zveze D. S. P. B. Tabor • Mnenje Z. D. S. P. B. Tabor predstavljajo le članki, ki so podpisani od glavnega odbora Zveze. • Izdaja ga konzorcij. Predsednik inž. Anton Matičič. • Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila, za lastništvo Ivan Korošec, upravnik Božo Šušteršič.

—::—

TABOR is the voice of the Confederation Tabor of the United Slovene Anticommunists

—::—

TABOR es órgano de la Confederación Tabor de los Anticomunistas Eslovenos Unidos. • Director: Ing. Antonio Matičič, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina

—::—

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, Buenos Aires, Argentina, T. E. 33-7213

—::—

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 1.210.293

—::—

Naročnina: Južna Amerika 40 pesov ley 18.188, odn. enakovrednost v dolarju; ZDA-Kanada-Evropa-Avstralija z navadno pošto 6 dol., z letalsko pa 10 dolarjev (ZDA)

—::—

Naročila, reklamacije, nakazila, dopise in ostalo pošto pošiljajte na naslov: inž. Anton Matičič, Igualdad 1110, José L. Suárez FNGBM, Peña de Buenos Aires, Argentina. Telefon: 766-7513.

NAŠA NASLOVNA SLIKA

Nobena komunistična laž in nikakšno potvarjanje resnice ne bo moglo nikdar izbrisati iz zgodovine dejstva, da se je v letih krvave preizkušnje slovenski narod združil za svojo oboroženo roko — za dičnim slovenskim domobranstvom —, da je na množičnih protikomunističnih taborih z zvestobo svojim visokim in čistim izročilom plebiscitarno prekel komunistično revolucijo prav za časa tuje okupacije in prisegel na svoje vodilo: Bog — Narod — Domovina.

P O R A V N A J T E N A R O Č N I N O !

Svobodni sveta,
združite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!

Agosto

BUENOS AIRES

August

LUCHA POR EL PODER EN CHINA

Como ocurrió cuando la famosa „revolución cultural“, la campaña contra Confucio iniciada en China popular disimula en realidad una áspera lucha por el poder en Pekín.

Después de Liu Chao Chi, ex presidente de la República; después de Lin Piao, delfín de Mao Tse Tung, cabe preguntar si Chu En Lai no será la próxima víctima de esos conflictos que en la dirección del PC duran desde hace cerca de medio siglo.

Es la vuelta al escenario político chino de Teng Hsiao Ping, lo que hace pensar que el porvenir del primer ministro se halla tal vez comprometido.

Durante la „revolución cultural“, Teng Hsiao Ping, entonces secretario general del PC chino, fue acusado de ser „un detentador de poderes que sigue el camino capitalista“. En compañía de Liu Chao Chi, fue víctima de la purga y perdió su puesto de secretario general.

Pero cuando se le creía en plena desgracia, en abril de 1973 fue rehabilitado y recuperó su puesto en el Comité Central. Luego se ha convertido en uno de los „viceprimer ministro“, lo que de hecho lo colocó inmediatamente después de Chu En Lai.

Como viceprimer ministro por otra parte, Teng Hsiao Ping acaba de presidir la delegación china que ha asistido en Nueva York a los trabajos de la Conferencia sobre los recursos naturales, organizada la ONU.

Teng Hsiao Ping aprovechó este viaje para visitar los Estados Unidos y entrevistarse con cierto número de responsables políticos norteamericanos. Además, pudo comprobarse que tuvo numerosas conversaciones con los principales dirigentes de los países „no alineados“, lo que hace pensar que próximamente efectuará una gira política por diversos países de Asia, Africa y América Latina.

Esta vuelta de Teng Hsiao Ping al primer plano de la política china se debe, según parece, al sostén de Mao Tse Tung y sobre todo del clan

de su mujer, Chiang Ching, que parece querer desembarazarse ahora de Chu En Lai, después de haberse apoyado en su tendencia contra Lin Piao.

Sin duda la eliminación del primer ministro chino no será tan fácil como lo fué la del delfín del „gran timonel“, ya que Chu En Lai dispone de sólidas bases, tanto en el aparato del Estado como del Ejército.

Pero no debe excluirse la retirada „por motivos de salud“ de Chu En Lai, de la que Teng Hsiao Ping sería el beneficiario.

Queda asimismo la posibilidad de un cambio de situación que vería a este último aliarse a Chu En Lai contra el clan de Chiang Ching.

En Pekín, „los dioses tienen sed“...

DOMOBRAŃČEVI ZAPISKI

Stane Buda

24. četa na Igu

Kot sem že omenil, je prišla naša četa na Ig zelo oslABLJENA. Počasi pa so se začeli vračati dopustniki in ozdraveli domobranci. Vrnilo se je tudi precej takih, ki so poizkusili „srečo“ v drugih edinicah, pa so se potem skesali in vrnili. Prav tako so prišli iz Ljubljane novi domobranci, ki so izpopolnili vrzeli. Glavni štab je začel pošiljati na Ig tudi skupine okrevajočih domobrancev pripadajočih drugim četam, ki naj bi se v naši četi zopet telesno opomogli in se pripravili za poznejši odhod v svoje čete oziroma bataljone. V začetku jeseni je številčno stanje čete doseglo skoraj 200 mož, vendar samo za kratek čas. Poveljniku pa se je le izpolnila tiha želja in je za dober mesec lahko razpolagal s samostojnim vodom za patroljiranje. Ta vod je bil seveda zaradi tega oproščen vse stražarske službe, tako nočne kot dnevne. Bil je to „udarni“ vod, ki je bil v stalni pripravljenosti in takorekoč na stalnih pohodih. Njegov poveljnik je bil vódnik 3. voda, kateremu je poveljnik čete še najbolj zaupal, ker je bil trezen v presoji in dober vodja. V tem se je že izkazal kot poveljnik VS v svoji domači občini, tam v Suhu Krajini, kjer je bil „strah in trepet“ partizanom, posadki niso mogli „do živega“.

Naša četa je bila v svojem novem okrožju zelo aktivna v patroljiranju. Verjetno pa so druge čete, ki so tvorile obrambni pas okrog Ljubljane, zapadle v nekakšno mlačnost, kajti nekaj tednov po našem prihodu na Ig je izšla odredba, da morajo poveljniki posameznih posadk vsaj enkrat tedensko narediti akcijo v svojem področju z vso borbena močjo čete. Na

Nas se to ni moglo nanašati, ker je kompletna četa vsaj dvakrat tedensko ochajala na patroljiranje. Zbor čete je bil po navadi na nekakšnem trgu v bližini izvira Iščice, kjer so vódniki pred odhodom poročali poveljniku o številu mostva in pa o oborožitvi. Poveljnik je vedno zahteval, da mora imeti vsak domobranec polne nabojnjače (90 nabojev) in vsaj dve ročni granati. Za vsako strojnico pa so morale desetine vzeti 1200 nabojev. Pa tudi sam se ni izvzel in je stalno nosil torbo s kakšnimi 400 rezervnimi naboji za brzostrelko, poleg rednih 200 v petih „šaržerjih“. Tako je tudi on prenašal približno enako težo kot domobranci. Na že omenjenem prostoru je bil tudi razhod cete, ko se je vrnila s pohoda. Domobranci so se uredili pred postojanko in potem s petjem naših koračnic prikorokali v vas.

Da bi se preprečila vsaka morebitna izdaja, kadar se je pripravljala pohod kompletne čete, so se potrebna povelja izdala vedno šele po večerji, ko so bili že zaprti vsi izhodi iz vasi. Četni štab je seveda prvi zvedel za točen dan in to na prav enostaven način. Poveljnik čete je namreč pred vsako akcijo, pri kateri je hotel biti navzoč, odklonil večerjo in se zadovoljil samo s čajem. Ze med večerjo so se potem razvili pogovori, kam bi bilo najbolje „udariti“, kateri del mokerskih in krimskih gozdov bi bilo treba natančno pregledati, itd. Po večerji pa je četni narednik sklical vse tri vódnike, ki so imeli svoja stanovanja v bližini svojih vodov na razgovor s poveljnikom, kjer so potem naredili točen načrt pohoda. Odhod čete je bil skoraj vedno v zelo zgodnjih jutranjih urah.

Četa je sicer štela 149 mož, toda kadar je odšla na pohod oziroma patroljiranje, je bila v resnici zelo okrnjena. Na postojanki je bilo treba pustiti moštvo šestih stalnih stražarskih mest — štirje glavni izhodi iz vasi, požgana graščina in četno poveljstvo — kar je znašalo 24 mož. Doma so ostali tudi vódnik, ki je bil „dežuren“ oziroma „dnevni“ častnik in je seveda takrat zastopal odsotnega poveljnika, eden od pisarniških podčastnikov, že omenjeni trije kuharji in oba skladiščnika. Tem je bilo treba prišteti še desetino (6 ali 7 mož), ki se je pred odhodom čete vrnila iz rednega patroljiranja ali pa še ostala v zasedi, vse tiste domobrance, ki so bili na bolezenskem dopustu v četi in pa še vse možne dopustnike. „Udarina“ moč naše cete je bila torej okrog 100 do 110 mož. Vse desetine so bile torej okrnjene. Obdržale so sicer to ime, ne pa števila. Vkljub temu pa je vsaka odšla na pohod s svojo strojnico. Na istem so bile tudi vse ostale samostojne čete, kakor tudi čete v udarnih bataljonih, ker so prav tako morale puščati na postojankah stražarja, kuharje, bolnike, itd.

Poveljnik čete, ki se je v začetku — skupno s tremi doobranci za zvezo — „prislanjal“ k enemu ali drugemu vodu, je kmalu uvidel, da ni prav nič praktično, ker je s svojo prisotnostjo v resnici prav pošteno motil tistega vódnika in borbena razvijanje samega voda. Pozneje je zato že pred akcijo zahteval od vsakega vódnika po dva domobrancia za zvezo,

12. četnega štaba pa je pritegnil oba iz čevljarske delavnice, bolničarja in osebne ordonanca. Tem se je pridružil tudi četni narednik, kadar ni bil „dežurni“ in kadar ni prevzel poveljstva kakega voda. Tako je imel poveljnik svojo lastno desetino, s katero se je potem lahko samostojno in neodvisno premikal po terenu.

Večina domobrancev — tudi poveljnik — je začela nositi bluže narjene iz pisanega šotorskega platna, ker so bili ti jopiči veliko hladnejši. Na borbenih pohodih se na enotnost uniform ni več polagala tako velika važnost. Seveda zaradi tega domobranci še nismo postali nekakšna neurejena „banda“. Ob nedeljah in praznikih pa je enotnost prišla do izraza, zlasti še zaradi tega, ker so bile uniforme nove. Kmalu po prihodu na Ig so četi poslali nove uniforme, ki so jih domobranci hranili za praznične dneve, da so se z njimi, „postavljali“ pred cerkvijo. Oblekli so jih tudi takrat, kadar so šli na dopust.

Domobranski častniki do stotniškega čina, so nosili „srebrne“ epolete s pripadajočimi zlatimi zvezdami. Oni, ki jih je „izumil“, je mislil bolj na paradni izgled, kot pa na praktičnost. V resnici so bile za borbene pohode izredno neprimerne, ker so se preveč svetlikale v soncu. Prav zaradi tega jih je poveljnik vedno puščal v pisarni. Že preje, tako v V. Laščah kot v Višnji gori, so častniki odhajali v akcije brez epolet. Podoficirske pa so bile bolj primerne, tako, da so jih podčastniki tudi v borbah lahko nosili. Z zelenim blagom preoblečene epolete, ki so jih nosili domobranci, so bile obšite s srebrno vrstico, Podnarednik je imel na epoleti en srebrn našitek, narednik dva, višji narednik (naša četa ga ni imela) pa tri našitke, čočim je kaplar nosil enako epoleto, toda brez našitka. Partizani so imeli zelo praktično označitev. Kot nekdanji jugoslovanski planinci, so tudi oni imeli našitke na spodnjem delu rokava.

Domobranci so se seveda med seboj tikali. Izjeme so bili samo nekateri starejši možje — gospodarji —, katere so mlajši vikali. Poveljnik čete je po „starem“ jugoslovanskem vojaškem pravilu tikal moštvo, od domobranca do podnarednika, kar torej ni bilo znamenje kakšne intimnosti. Izjeme so bili samo oni, ki so bili precej starejši od njega. Vikal pa je tudi druge oficirje, čeprav je bil mlajši od njega. Imel je še v spominu, kako težko je prejšnji poveljnik dajal ukaze svojemu prijatelju, ker se je pač zavedal, da je lahko vsako patroljiranje smrtno nevarno. Prav zaradi tega novi poveljnik ni hotel imeti intimnih prijateljev, kar bi to samo obteževalo poveljevanje oziroma vodstvo čete. Ko sta „četni“ narednik in poveljnik 3. voda postala narednika, je oba, z dovoljenjem seveda, še vedno tikal, ker se tega kar ni mogel odvaditi. V četnih poveljih pa ju je označeval z „gospodoma“, kot je bilo treba.

Poveljnika čete so seveda vsi vikali. Po vojaškem pozdravu so ga ogovarjali z različnimi naslovi kot g. komandant, g. komandir, g. poveljnik in

g. nadporočnik, kakor je bil pač kdo navajen od preje, čeprav je bil samo zaunji naziv pravilen, ker so prejšnji pomenjali „položaj“, ki ga je imel. Uradno pa je bilo pod njegovim podpisom napisano: domobranski nadporočnik, poveljnik 24. čete in krajevni poveljnik. Kot sem že omenil, so bile samostojne čete popolnoma neodvisne, torej v istem „rangu“ oziroma vrsti kot bataljoni. Vsi poveljniki bataljonov in samostojnih čet, ki so imeli tudi naslov krajevnega poveljnika, so imeli v svojem ožjem okrožju vso oblast ter so bili zaradi tega v resnici tudi najvišji častniki „borbenega“ dela SD, brez ozira na čin, ki so ga imeli. Poleg tega so bili prav oni tisti, ki so se spoprijemali s partizanskimi polkovniki in generali, ki so vodili brigade in divizije.

V jeseni je prišel na Ig sedaj že pokojni dr. Maršič. Predstavil se je poveljniku, kateremu je razložil, da bo skušal po naročilu predsednika generala Rupnika obnoviti obe občini, izžansko in tomišeljško, ki sta spadali v območje čete in je prosil za potrebno dovoljenje. Postopek g. Maršiča je bil pravilen, (ker je bila takrat vojaška oblast nad civilno). Pod „krajevno“ oblast samostojne čete je spadala tudi civilna. Poveljnik je okrajnemu glavarju razkazal del obrambnega položaja, potem pa se v njegovo delo, sestanke in dokončno odločitev ni vtikal, čeprav bi se lahko. Marsikatera občinska vloga pa je morala imeti tudi podpis poveljnika, da se je lahko ugodno rešila.

Še eno tehnično pridobitev je naša četa „podedovala“ od prejšnje in to je bila telefonska centrala s pripadajočo ekipo treh domobrancev. Imeli smo telefonsko zvezo z Ljubljano, oziroma glavnim štabom in to preko Pivave gorice in Škofljice. Telefonisti so imeli prav lagodno življenje in da se ne bi preveč „zasedeli“, jih je poveljnik izmenoma „povabil“ v svojo desetno, kadar je šla četa v akcijo. Ta telefonska zveza pa je bila v resnici pravi glavobol za poveljnika. Če je počil le en strel na našem položaju ali kje v bližini, so že iz glavnega štaba poizvedovali, če je mogoče Ig napaden. Ko so se kmalu po prihodu domobranci vadili v ostrem streljanju, je telefon kar nâprej zvonil. Končno ni kazalo drugega, kot že v naprej javiti vsako podobno vajo. Nismo pa mogli ugotoviti, če so strelji res tako močno odmevali od mokerškega hribovja. V vojne namene pa je ta telefonska zveza prav slabò služila in je bila v resnici nepotrebna. Večkrat je bila sabotirana po terencih, ob vsakem napadu pa je bila takoj prerezana ali pa so partizani na žici priključili svoj telefon in potem prisluškovali. Seveda so telefonisti prav kmalu „pogruntali“ to novo zvezo, pa se je potem med rjimi in partizani začela izmenjava besed, ki niso bile ravno najlepše. Po navadi pa to prisluškovanje ni trajalo dolgo časa, ker so se partizani zavedali, da jih lahko kakšna naša patrolja obkoli in uniči. Pomožna linija, ki je vezala poveljstvo čete s tretjim vodom v graščini, je pa odlično služila svojemu namenu. Ker poveljnik ni nikdar zaupal telefonu, je hotel upo-

rabití zvonik izanske cerkve za svetlobno signaliziranje s sosednjimi četami in z Ljubljano. Pa mu to ni uspelo, ker ni mogel dobiti domobranca, ki bi popolnoma obvladal Morsejeve znake in pa ker so vsi, tako sosednje čete, kot glavni štab, pokazali premalo zanimanja za tako zvezo.

Zaradi neodvisnosti čet v ljubljanskem obroču, so seveda manjkala višja poveljstva, ki bi združevala te čete v bataljon. Na črti: Ig—Pijava gorica—škofljica bi se lahko poveljniki čet mesečno menjavali kot poveljniki tega bataljona. Čutili smo, da bi bila na ta način naša borba proti partizanom veliko bolj uspešna, vendar pa do uresničenja ni prišlo.

Cesar ni mogel narediti naš glavni štab, so pa kmalu storili Nemci. Pojavil se je namreč nemški „svetovalec“, nadporočnik, ki si je izbral za sedež Pijavo gorico, središče teh treh čet in postal takorekoč „tihi“ bataljonski poveljnik. Z njim so prišle še tri „tipalke“, trije višji naredniki, ki so bili dodeljeni posameznim četom. Sicer smo bili že navajeni na take svetovalce v Velikih Laščah in Višnji gori, vendar smo se na Igu že kar privadili na popolno samostojnost. Takrat smo sicer na splošno smatrali, da hočejo Nemci na ta način „špijonirati“ domobranske častnike in Domobranstvo na splošno, toda danes, ko smo že spoznali vlogo ameriških svetovalcev v Južnem Vietnamu pri tamkajšnjih „belčkih“, kjer so bili praktično njihovi taktični poveljniki, bomo morali to našo misel izpremeniti. V splošnem se ta „svetovalec“ in njemu podrejeni naredniki niso dosti vtikali v naše zadeve in so prav udobno živeli na postojankah. Ker pa je moral ta nemški častnik tudi poročati o svojem delu, je po navadi enkrat mesečno sklical vse tri domobranske poveljnike na razgovor, kjer so se razglabljale tudi skupne akcije. Narednik, ki je bil dodeljen naši četi, se je prav pridno udeleževal vseh četnih pohodov, vendar pa z njim nismo imeli kakšnega posebnega stika ker v štabu ni nobeden popolnoma obvladal nemški jezik.

Verjetno je tudi, da prav po „krivdi“ teh nemških „svetovalcev“, ki so bili nadporočniki in stotniki, naši domobranski častniki, prav tako nadporočniki in stotniki, ki so bili poveljniki čet in bataljonov, niso mogli napredovati oziroma biti povišani v višje čine, kakor bi jim pripadalo, ker so pri Nemcih višji častniki — od majorja naprej — raje sedeli po pisarnah v večjih krajih, kot pa da bi kot „svetovalci“ pri naših bataljonih delovali na terenu. Spomnim se samo dveh naših stotnikov — oba sta bila poveljnika udarnih bataljonov —, ki sta postala majorja. Mislim pa, da sta oba imela prav kočljiv položaj, ker sta verjetno pri obeh nemška svetovalca ostala stotnika.

Danes vemo, da so tudi komunisti oziroma partizani imeli take svetovalce — razne „komisije“ —, ki so jih pošiljale k njim zahodne velesile, v glavnem Angleži, ker so te velesile partizane oblačile, preskrbovale z orožjem, municijo in hrano in jim nazadnje oborožile kar celo divizijo. Tudi ti svetovalci pri partizanih so imeli enako vlogo kot nemški pri SD in to je:

koordinacija oziroma uskladitev vojnih akcij. Če so bili pri nas ti svetovalci naši največji narodni sovražniki, so bili pa pri komunistih ti svetovalci njihovi največji idejni sovražniki, saj so bili predstavniki kapitalizma. Ker je komunistom narodni problem podrejen borbi proti kapitalizmu, je bil torej njihov „greh“ veliko večji kot pa naš, toda, ker so zaradi te kapitalistične pomoči postali zmagovalci, zamolčijo, kako izredno so se morali ponižati, ko so sprejemali pomoč od svojih največjih idejnih sovražnikov.

UGOTOVITVE, KI DAJO MISLITI

Škof dr. Janez Jenko je za revijo „Cerkev v sedanjem svetu“ odgovoril na nekatera vprašanja o dušnopastirskem delu na Slovenskem. Tukaj nekaj njegovih misli:

Živimo v Sloveniji, ki pripada Socialistični federativni republiki Jugoslaviji. Kakšen odnos ima ZKJ do vere in verskih skupnosti, vemo. Skoraj bo preteklo trideset let življenja v novi socialistični stvarnosti, v kateri ima vodilno vlogo marksistična ideologija, ki izpoveduje nazor, da je vse snov, a vera v Boga in posmrtnost je le bolesten odraz nezdravih političnih in gospodarskih razmer, ki jih socializmu v tako kratkem času še ni uspelo premagati. Ker ima ta nova ideologija vso podporo oblasti, se, razumljivo, krepko širi.

Odrasli ljudje, ki hodijo v tovarne in urade, izgublajo polagoma zvezo z župnijo, opuščajo nedeljsko mašo in versko hiražo. Ločitev duhov se je po drugi svetovni vojni poglobila. Že poprej smo imeli po deželi nekaj nevernih, sedaj je njihovo število naraslo. Večinoma ni to posledica prepričanja, ampak je do tega prišlo zaradi političnih okoliščin: iz želje, da jim bo bolj prijetno in lažje v sedanjem življenju. Po mestih in industrijskih središčih je praktično nevernih ljudi še več. Ljudje, ki so zapustili domačo hišo na deželi, navadno zapuste tudi podeželske običaje in tudi versko prakso.

Kaj moremo pričakovati v bližnji prihodnosti, če se bo sedanje stanje nadaljevalo? Še nadaljnje ugašanje vere. Močan dejavnik v tem je naša sedanja osnovna šola. Država ima monopol nad šolo in vzgojo. Te šole naj bi po izrečni želji in volji prosvetnih oblasti vzgajale marksiste, mladino, ki za vero ne bo imela nobenega posluha.

Kaj mislite o prenovi npravnega življenja pri nas?

Ob boljših življenjskih pogojih pozabljamo na Boga, dušo in večnost. V vsakovrstnih telesnih užitkih vidi vse več ljudi edini cilj svojega življenja. Ob skrbi za boljši kos kruha, lepše stanovanje, večji zaslužek se skrini Gospodov dan, se opušča nedeljska maša, pozablja na molitev. Alkoholizem narašča, uničenje mlade delovne moči, razbija družine.

Istočasno se širi kajenje. Že osnovnošolci se ponašajo s cigareto v ustih. Kajenju se udajajo mlada dekleta in noseče ter doječe matere, čeprav bodo njihovi otroci vse življenje nosili posledice materine lahkomiselnosti. Alkoholu in nikotinu se danes pridružuje še uživanje mamil.

Naravni spremljevalec vseh teh naslad je splošna razbrzdanost. Pod vplivom Zahoda, pornografske literature, filma in televizije se mlajši svet predaja spolnemu izživljanju kot najvzvišenejšemu cilju človeškega življenja. Javnost se v veliki meri norčuje iz nosečnic, nagovarja jih na splav. Na družine s tremi in več otroki kažejo s prstom kot na nazadnjaka. Katoliško Cerkev slikajo kot tirana, ki s svojimi moralnimi zakoni zaslužnjuje samo še naivne ljudi.

Mladostni kriminal se množi in postaja vedno večji problem za našo domovino. Tega vprašanja ne bomo rešili z novimi vzgajališči, ampak tako, da se mati vrne iz tovarne k otrokom.

V zadnjih letih ugotavljamo po mnogih naših župnijah, da je več mrličev kot rojstev, a stari ljudje so vedno bolj zapuščeni.

Kam vodi ta potrošniška miselnost, je jasno. V samomor naroda.

Katera so važnejša področja prenove našega apostolata, posebej pastoracije?

Kdor je prebral koncilске odloke, bo lahko ugotovil, da so pri nas nekatera področja katoličanom zaprta. Koncil govori, kako naj bi se katoliški laiki posvečali politiki, javni upravi, vodstvu in na takih mestih skrbeli za posvetitev sveta.

Za katoliške izobražence je pri nas življenje izredno težko. Če hočejo ostati verni in tudi na zunaj z udeležbo pri nedeljski službi božji, pokazati svojo vernost, bodo težko dobili ustrezno službeno mesto, kajti tudi ob samo približno enaki kvalifikaciji bo dobil mesto tisti, ki je po verskem prepričanju na drugi strani.

Tudi nam duhovnikom je vstop v mnoge družbene zavode in ustanove zaprt, zlasti kjer se nahaja mladina. Čeprav starši zahtevajo pismeno, naj otroke iz civilnih zavodov pustijo k verouku, se jim to zaradi dnevnega reda ne dovoljuje. Edino v bolnišnice in domove za onemogle more priti duhovnik.

Ob robu mest rastejo bloki in privatne hiše. Tam pa redno primanjkuje primernih cerkva in potrebnih duhovnikov. Boleča so ta vprašanja in rešitve jim ni videti.

TO ŽALOSTNO STANJE nas mora boleti globoko v srce. Saj gre za naše rojake, tudi za sorodnike, ki se veri odtujujejo.

Ne smemo stati brezbrizni ob strani. Velikodušno podpirajmo škofo in redovne predstojnike v njih prizadevanju vzgojiti čim več novih duhovnikov, ki bodo to rázkristjanjevanje zavirali, duhovnikom pa pomagajmo, da bodo mogli čim več mladine pritegniti h krščanskemu nauku in jo ohraniti zvesti Kristusu in Cerkvi.

Nekaj v odgovor na knjigo „Umor pri Lenartu“

Knjigo „Umor pri Lenartu“ je napisal poklicni časnikar in urednik „Kranjskega Glasa“, Jože Vidic.

V knjigi je večkrat omenjeno moje ime; prav tako pa tudi neke izjave, ki naj bi bile moje. Iz tega razloga sem dolžen bralecem pojasniti in povedati resnico o vsem tem.

Pol drugo leto pred izidom knjige sem dobil prvo pismo od g. Vidica, — naslov je dobil pri moji sestri —, kjer me prosi, da mu odgovorim na nekaj vprašanj ter da mu opišem nekaj akcij, ki sem jih vodil proti partizanom.

Vprašanj je seveda bilo cel kup. Omenil bom samo tista, na katera sem mu odgovoril.

V pismu pravi, da je obiskal okrog tristo oseb in da je večkrat nalezl na moje ime in da so mu rekli, da nisem bil slab, čeprav zagrizen v nasprotnem taboru. Radi tega me hoče v knjigi predstaviti in me zato prosi za kratek življenjepis: kako sem ušel iz nemške vojske, kako od partizanov in zakaj, pa tudi še kako po vrnitvi iz Vetrinja v Škofji Loki. Zanimala ga je tudi moja patrola na partizansko ozemlje 10/10/1944, kjer je padel partizan Lojze šink iz Škofje Loke, ujeti pa so bili Andrej Golar iz Gertec pri Škofji Loki, lažje ranjen, Jože Trpin (Vitez), doma iz Smoleve pri Železnikih, načelnik narodne zaščite za selško dolino, hudo ranjen ter sestri Štefka in Angela Oblak iz Veštra pri Škofji Loki.

Tudi o drugi patroli, ki sem jo vodil — in v kateri je padel ranjen ter se je nato sam ustrelil Oto Vrhunc (Blaž Veliki) — je hotel kaj več zvedeti. Tu moram povedati, da se po omenjenem Vrhuncu imenuje sedaj bivša Nunska ulica v Škofji Loki. Bil je namreč poveljnik in namestnik poveljnika Vojkove brigade.

Pa še o Radu in Zdravku Murniku mi je stavil več vprašanj in pravi, da hoče pisati samo resnico in samo dejstva, tako z ene kot od druge strani. Čudno se mu zdi, da so kraji kakor Luša, Lenart, Rovte z okolico, ki so bili prej vsi za partizane, šli prav zadnje mesece pred razpadom Nemčije k domobrancem.

Takoj sem bil zato, da stvari opišem, kakor so se res zgodile. Skrivati itak nimam česa. Kar je meni znano, ve vsa velika okolica Škofje Loke. Le nekateri slučajji so morda meni bolj točno znani. Mislil sem, če to pride v knjigo, bo tudi današnjim Ločanom prav predstavljeno.

V „Kranjskem Glasu“ je že pred izidom knjige in pod naslovom „Je bil Blaž Ostovrh izdan?“ izšla propaganda za njo. V tem članku opisuje Vidic, da so onega dne sedeli pod neko češnjo v vasi Topole oficirji: Blaž takratni poveljnik Škofjeloškega odreda, Fran Šivic, njegov namestnik,

Anton Volčič, komisar in Janko Poljanec, obveščevalni oficir. Lačni in utrujeni so bili, ker so že več dni hodili po vaseh in gozdovih ter iskali razbite skupine borcev, ki so po zadnji nemški ofenzivi, v kateri je odred utrpel precejšnje izgube, tavale in blodile po gozdovih ter iskale svoje enote. Morda je prav ta utrujenost botrovala usodni zmoti.

Opazili so namreč na pobočjih Mohorja manjšo vojaško kolono, ki se je hitro izgubila v gozd. Sklepali so, da so to borci iz odreda. Janko Poljanec se je pravkar vračal iz vasi, kamor ga je Blaž poslal po kruh, ko je nenadoma zagledal domobrance. Kruh mu je kar padel iz rok in je zgrabil za brzostrelko in s tem opozoril na pretečo nevarnost. Blaž, ki je bil ranjen v koleno, si je z zadnjim nabojem sam vzel življenje. Nato opisuje njegov pokop in pa letake, katere naj bi bili izdali domobranci z obvestilom, da je padel Blaž in obenem pozivali partizane, naj zapuste svoje enote. „Vsak dan, ko še omahujete, vam lahko prinese isti usodo, kot je zadela banditskega poveljnika Blaža.“ Tega letaka se ne spominjam, menda ga pa imajo v Škofjeloškem muzeju.

Čeprav je bila Blaževa smrt že večkrat opisana, ni še nihče odgovoril na vprašanje, ali je bila skupina oficirjev Škofjeloškega odreda izdana. V želji, da odgovorim na to vprašanje, sem obiskal več nekdanjih domobrancev. Na to vprašanje mi je iz tujine odgovoril Vencelj Dolenc (Sokol), kmečki sin iz Virmaš pri Škofji Loki. Ta fant je pobegnil iz nemške vojske in se priključil partizanom na Koroškem. Po neki hajki je pobegnil in prišel v Škofjeloške hribe. Priključil se je Prešernovi brigadi, vendar se je po Zirovski hajki skrivil in čakal boljših dni. Čez mesec dni se je zopet priključil partizanski enoti v Martinj vrhu, od koder je dezertiral, se nekaj časa skrival ter se končno priključil škofjeloškemu domobrancem. Sokol je pobegnil iz nemške vojske in trikrat od partizanov. Sokol mi je poslal izjavo, da so bili oficirji izdani. Nadalje podrobno opisuje, kako je padel Lojze Šink. Tega ni ustrelil Rade, bivši poveljnik varnostne obveščevalne službe, ampak Ivan Cvajnar. Ko že omenjam smrt Blaža, naj povem, da sem jo podrobno in z novimi podatki opisal v knjigi „Umor pri Lenartu“. V knjigi je opis življenja in smrti pomočnika politkomisarja Škofjeloškega odreda Milana Janežiča iz Moravč. Tudi Sokolova izjava o izdajstvu oficirjev odreda je objavljena v knjigi. In Vidičev podpis.

Zgoraj je moja slika, pod sliko pa: Vencelj Dolenc, „Sokol“, iz Virmaš pri Škofji Loki, trikratni partizanski dezertir in zagrizen škofjeloški domobranec.

Gospod Jože Vidic ni neumen, čeprav izgrajen komunist. Zna pa tudi po buržujsko misliti kadar gre za dobiček. V propagando za razprodajo knjige ni dal slike Blaža, ker se je zavedal, da so ljudje že do grla siti opisovanja namišljenih partizanskih zmag in herojev. pač pa je objavil mojo sliko. Ni se zmotil! Slika je bolj vlekla in je knjiga bila takoj razpro-

dana. Žal pa so bili seveda razočarani bralci, ko so brali moje izjave. „Saj se včasih nisi bal, ko je šlo za življenje. Ali Te je tujina res tako uničila, da si začel v svojo skledo pljuvat“, mi piše eden. Tudi zato sem dolžan odgovor.

Knjiga začne z umorom pri Lenartu. Padlo je 9 partizanov, med njimi tri ženske. Izdal naj bi jih Rade Murnik, ki da je vodil Nemce in domobrance v tej akciji. Štirinajst dni popreje je bil Rade še partizan, in kakor piše v knjigi, poveljnik varnostne obveščevalne službe, za okraj Ker je baje njegova mati nagovarjala partizane, naj pobegnejo, so ga zaprli, skupaj z njegovo materjo ki ga je prišla obiskat. Istočasno z njegovo aretacijo so baje odkrili zločinsko trojko, ki naj bi imela v načrtu pobiti vse vidnejše partizanske funkcionarje. To hoče Vidic dokazati v svoji knjigi, toda se mu ne posreči, vkljub zelo raztegnjenem pisarjenju.

Rade Murnik, oznovec, je vedel kaj ga čaka. Ubil je dva stražarja in pobegnil. Matere že ni imel več časa rešiti. Partizani so jo ubili.

Zdravko Murnik, njegov brat, je bil partizanski kurir in je vodil le višje partizanske oficirje po Gorenjskem. Ko je izvedel za usodo brata in matere, je tudi on pobegnil. Maščevanje seveda ni izostalo. Javila sta se Nemcem in nato prišla k domobrancem v Škofjo Loko.

Pa pustimo zdaj Murnika in preidimo na zasedo pri Kavkarju, kakor jo avtor imenuje.

Najprej podaja izjave takratnih ujetnikov Golarja, Viteza, Štefke in Angele Oblak ter nadaljuje, da Golar in Vitez različno opisujeta, kdo je bil vodja domobranske zasede. Golar trdi, da je bil Vencelj Dolenc, znan pod imenom „Sokol“. Temu nasprotno se pa Vitez spominja, da sta bila v zasedi Sokol in Rade. Toda sestri Oblak pravita, da po njunem Rade ni bil tam.

Da bi razčistil sporna vprašanja, se je avtor (J. V.) odločil za potezo, ki bo morda pri nekaterih bralcih njegove knjige vzbudila kritiko. Zato da kratko pojasnilo. Tukaj je zopet podal moj življenjepiš, kot poprej za propagando knjige. Zopet je napisal, da sem od koroških domobrancev pobegnil ob neki hajki — in ne, kakor sem mu napisal: da zaradi umora dveh kmetov (Seljak — Podovšenik, iz Koprivne pri Črni in Kariž, iz Kaniške Koprivne pri Železni Kaplji). Tudi zopet zamolči, da sem bil vrnjen iz Vetrinja v Škofjo Loko in že po dveh dneh gnan na morišče skupaj z 42. domobranci, zvezan, izmučen, brez obsodbe ali zaslišanja, a se mi je posrečilo pobegniti.

Nadaljuje pa, da sem po vojni pobegnil v Argentino, kjer še danes živim. Ni pa napisal, da sem po vojni še tri leta hodil iz Avstrije v Slovenijo v organizacijo Matjaževe vojske, upajoč, da še ni vse izgubljeno, saj je bila velika večina naroda proti režimu. Samo mesec dni pred odhodom v emigracijo v Argentino sem se šel s prijatelji slikat na Storžič, v spomin na domovino in na prijatelje.

J. V. se najprej opravičuje, da je s precejšnjim omahovanjem in skepsno napisal pismo Sokolu. Verjeti mu je treba, da ga je le s težkim srcem nesel na pošto. Razmišljal da je, ali je prav da o tem sprašuje političnega emigranta. Nato pa sledijo moje izjave, seveda ponarejene.

Takole piše: „Dobro se spominjam, kako smo ujeli Golarja in Viteza. Bil sem vodja patrole. Blizu Kavkarjeve hiše smo opazili, da se nam bližata dva partizana. Ukazal sem, da ne sme nihče streljati, dokler se nam ne približata. Ivan, ki je bil 30 m. za menoj, me ni ubogal, pozneje je rekel, da me ni slišal, je vrgel bombo tako blizu, da sem bil tudi jaz ranjen. Partizana sta zbežala, vendar je eden kmalu obležal, ker je bil ranjen. Tekel sem za drugim, ga dohitel, ko se je obrnil. V njem sem spoznal Andreja Golarja, vaščana. Bil je ranjen v ramo. Ko sva se vračala h Kavkarju, sem od daleč opazil, da je Ivan ustrelil ranjenega partizana.“

Vse to ne drži. Napisal sem mu: Ko sta se bližala partizana sem res ukazal, da ne streljati, da jih bom ujel in se že splazim do poti. Ko je počila bomba, sem bil le kakih 10 metrov od partizanov. Bomba je ranila samo mene, partizana sta pa zbežala. Tekel sem za njima, dohitel enega in ga vrgel ob tla ter pohitel za drugim, ki sem ga nekako po 50 metrih ujel. Medtem je prvi vstal in hotel zbežati in v tem trenutku ga je Ivan ustrelil. Res je, da sem se na Ivana jezil, ker je streljal, saj smo bili na partizanskem ozemlju in le 10 minut od tam, na Mlaki, je bil bataljon Prešernove brigade, nad Sušo pod Lenartom pa škofjeloški odred. Ko sem obvezoval Golarja v hiši, je zunaj zopet zaropotalo. Mislim sem pogledati, zakaj zopet streljajo, ko vstopita brata Franc in Jože (po domače Melova) in mi slovesno povesta, da leži zunaj ranjen Vitez in da je minulo danes ravno leto dni, od kar jih je izdal. (Bilo jih je skupaj sedem skrivačev, pa se je Vitez naveličal skrivati se ali pa ni več zdržal v podzemskem bunkerju in se je javil partizanom. Izdal je še ostale skrivače in še Oblakovega Janeza, ki jim je nosil hrano, čeprav še partizan a že odločen protikomunist. Le Melovima se je posrečilo pobegniti. Ostale skrivače in Oblakovega Janeza pa so partizani pobili.)

Vprašal sem ju, če ga mislita ustreliti, ker sem poznal njuno zgodbo. Zmagalo je v njiju nekdanje prijateljstvo in ga nista ustrelila. Torej ni res, kar piše Vidic v svoji knjigi, ki pravi, da sta me onadva prosila, če ga smeta ustreliti, pa jima tega nisem dovolil. Tudi ni res, da bi jaz vedel da sta bila Vitez in France sprta, ker sta imela isto dekle, kakor trdi Vidic.

Šel sem ven po Viteza in se je z menoj vrnil v hišo. Hodil je sam, čeprav je imel precej krogel v telesu, kakor sam pravi. Zlagana je tudi Vitezova izjava, da sta mu Melova sezula škornje. Te smo mu radi ran sezuli in sem jih jaz vzel in mu obljubil, da mu jih bom vrnil, ko pride iz bolnice. Pozneje sem jih tudi jaz nosil.

Ko sta bila Melova vrnjena iz Vetrinja, ju je Vitez obiskal v škofje-loškem gradu. „Že vidim,“ je rekel, „kako Ti zelje poganja iz nosa!“. V tem slučaju se pač Vitez ni obnašal „vitežko“ in ni povrnil milo za drago, pač pa je milo povrnil z umorom.

Andreja Golarja sem reš poslal kar brez zaslivanja v bolnico, saj je bil ranjen v ramo in za lep čas nesposoben za borbo. Torej ne zato, — kakor piše v knjigi — ker je bil med nama nenavaden odnos, češ, da sva bila soseda. Golar je doma iz Gosteč, eno leto pa je morda živel pri Sv. Duhu. Torej ni bil moj sosed in se ne spominjam, da bi sploh kedaj poprej govoril z njim. Verjetno je Vidica zapeljalo v zmoto to, da je Golar po vojni živel z družino v naši vasi, v hiši mojega očeta.

Tudi ni res, da sem rekel ali pa napisal da je bil Rade gestapovski agent in da zato nisva bila prijatelja. Napisal pa sem, da z Radom nisva bila prijatelja, ker sem mu verjetno zameril, da se je po begu od partizanov javil Nemcem in ne nam, domobrancem.

Prav tako ni res, da bi Oblakov Janez imel največ zaslug za organizacijo domobranstva v Škofji Loki. Saj je bil vendar ubit 10 oktobra 1943. leta, ko se njemu in niti nam še sanjalo ni o domobranstvu.

Vidic tudi piše, da sta hrano za skrivače pripravljala partizanska študenta, člana gospodarske komisije Jože Šmid in Branko Planinšek. Da je varnostna obveščevalna služba razkrila izdajalsko delo Oblakovega Janeza, ki je bil zato obsojen na smrt in ustreljen. Kazen pa, da je preplašila agente in skrivače in da sta Šmid in Planinšek takoj dezertirala in se že drugi dan vdinjala gestapu v škofji Loki. Toda vedeti je treba, da je bil Janez Oblak ubit več kot šest mesecev poprej, ko Branko Planinšek še partizan ni bil. Kakšno zvezo naj bi imeli torej ti dogodki z mrtvim, ve samo avtor. Vse polno je laži in potvorb.

Po izidu knjige, mi je g. Vidic pisal: „Prepričan sem, da sem pisal resnico in sama dejstva, čeprav to ni na „Vaši“ ampak na naši liniji. Kakor da bi mogli biti dve resnici! Ena za vsako linijo! Vsak ima lahko svoje prepričanje, svojo idejo, ne pa vsak svoje resnice, ki je vedno samo ena.“

Mi smo se morali po vojni umakniti. Le malo nas je ostalo. Razkrojeni smo po vsem svetu. Ostali pa smo svobodni, svobodno se med seboj pogovarjamo, svobodno opisujemo doživljanje, vsak pač po svoje, kakor jih je doživel. Tudi vse svobodno kritiziramo. Z eno besedo: ostali smo svobodni ljudje.

Komunisti — in z njimi g. Vidic, — pa so ostali doma. Pravijo, da so zmagali, pa se še danes, po 30 letih, ne upajo z resnico na dan! Prepričan sem, da mi je g. Vidic verjel, ker so se moje izjave ujemale z izjavami Golarja, Viteza in drugih. Hvala za tako zmago!

Dne 5. aprila 1944. leta se nas je zbralo 11 prostovoljcev, da bi šli po fante domobrance v Dolenjo vas pri Selcah. Šli so domov, da so poma-

gali pri delu na polju. Sporočili so nam, da se po bližnjih hribovskih vaseh klati 20 do 30 partizanov-oficirjev, kateri jim grozijo, da jih bodo pobili.

Že v vasi Zabreka pod Mohorjem so nam ljudje povedali, da je bilo zjutraj 11 partizanov v vasi. Ko smo se malo pokrepčali po hišah, smo se odpravili naprej. Kmalu nato smo se ločili. Šest jih je šlo nazaj, na Mohor, od tam pa naj bi šli čez Lajše v Selca, kjer bi se zopet sešli. Pet nas je pa šlo proti vasi Topole. Nad vasjo smo se ustavili. V vas sem šel sam, da povprašam za partizane. Tik pred hišami sem dobil nekega kmeta in sem ga vprašal, če je kaj naših v vasi. Izdal sem se namreč za partizana, ker sem bil v angleški uniformi. Odgovoril mi je, da jih je devet pri njemu na kosilu in je pokazal na bližnjo hišo. Obrnil sem se, da bi šel še po ostale na hrib. Pa sem pred sabo zagledal Franceta Auguština in Brjevčega Jaka, ki sta mi povedala, da se nekako pet metrov nad nami začne njiva, na katere nasprotni strani sedijo štirje partizanski oficirji, vsi v angleških uniformah in z brzostrelkami. Takoj sem poslal Franceta, da se z ostalima dvema približa po gozdu s severne strani partizanom. Z Jakom sva nekaj časa počakala, nato sva pa s svoje strani odšla proti partizanom. Šel sem kar po robu njive proti njim. Jaka pa kakšnih petdeset metrov nižje. Seveda so mene takoj opazili. Toda ker sem bil v angleški uniformi, kapo pa imel za pasom, so me imeli za partizana. Ko sem se jim približal na nekako 30 metrov, je Blaž vstal. Takoj nato pa je Janko Poljanec skočil proti gozdu. Verjetno je zagledal Jaka, ki je bil v domobranski uniformi. Streljal sem in zadel Blaža v zgornji del noge. Padel je vznak, izvlekel pištolo in oddal na mene šest strelcev, zadnja dva pa sebi v srce. Odprla se je velika rana in je kri brizgala daleč na okrog. Ko smo bili že v vasi, so prišli za nami še ostali domobranci. Ko so šli mimo ranjenega Blaža, so oddali na njega še nekaj strelcev, ker je še vedno hropel. Skupaj smo nato odšli v Dolenjo vas. To je vse, kar vem od Blaža. Ne vem kakšno onečaščenje trupla in kje naj bi bila izdaja.

Ko sem bil po vrnitvi v Škofji Loki, mi je Janko Poljanec sam pravil, da so nas takrat videli, ko smo se pomikali iz Zabreka in tudi one, ki so šli na Mohor. Niso pa opazili da smo se ločili. Tudi mene so videli, kako sem se spustil v Topole, pa so mislili, da sem partizan. Rekel je tudi, da je imel takrat sedemkrat prestreljeno pelerino. „Si imel pač srečo“, sem odgovoril. Govoril je brez sovraštva, prava bela vrana med drugimi.

Vidic opisuje na strani 91. pod naslovom „Pri Jerneju na Krivem Brdu“ najprej Jerneja in njegovo kmetijo. Doda tudi, da ima pokojnino kot kmet-borec, kar mu tudi jaz iz srca privoščim. Zaslužil si jo je, pa ne samo on ampak vsi hribovski kmetje, saj so toliko trpeli in to po zaslugi partizanov. Nato nadaljuje, da je bil pri Jerneju za pečjo ranjen partizan Anton Jože, ko smo prišli mi in da smo preiskovali hišo, kar ni res. V tej patroli sem bil tudi jaz. Otrokom, 10 jih je bilo, pa naj bi ponujali bombe, da bi nam zato izdajali partizane. Otroci pa da bombonov niso hoteli.

Radoveden sem le, kje naj bi jih mi dobili. Jernej da nam je postregel s kruhom in žganjem, da bi tako odvrnil našo pozornost. Ranjen partizan je bil za pečjo, otroci pa na njem. Anton se je potem hvalil po drugih hišah, kar smo takoj zvedeli. Nato sem šel jaz na Muretovo postojanko povedati poveljniku Lovru Habjanu, da ne bi radi tega Jerneja zafrkaval. Odgovoril mi je, da oni najboljše poznajo položaj hribovskega kmeta, ker mora biti z vsakim dober, če hoče ostati živ.

Vidic pravi v knjigi, da je Jaka Potočnik (Krivar), Jernejev сосед, ob povratku iz Lopotnice, kamor je šel po vrečo moke in ko je šel preko hriba in malo počival ob blegaški cesti, zagledal domobrance. Od teh da so trije zaostali ter se ravno ob Krivarju, katerega niso opazili, pogovarjali, da gredo sedaj k Jerneju, in kdor ga bo prvi zagledal, naj ga kar ustrelji. Krivar je zato, da bi preprečil ta umor, pohitel skozi gozd in obvestil o tem Jerneja, ki se naj bi takoj skrtil. Koj za tem so prišli domobranci in ga iskali po hiši. „Kje je oče?“, so vpraševali otroke. „V Škofjo Loko je šel“, so odgovorili. Tako jim je bilo tudi naročeno. Vse to je navadna izmišljotina in laž, plod bujne Vidičeve fantazije. Toda to ni še vse.

Po Vidicu naj bi domobranci šli naprej v Sušo, od tam pa proti Rovtu. Ker so spotoma zvedeli, da je v bližini Škofjeloški odred, bi jo naj popihali nazaj v Škofjo Loko. Ko so šli mimo Lenarta, je zadnji domobranec v vrsti odšel v gozd po potrebi a drugi tega niso opazili. Le šum v gozdu jih je opozoril, da je nekdo tam. Po Vidičevi verziji so domobranci takoj pričeli streljati v smeri šuma in tako ubili svojega bojevnika. Vidic tudi še pove, da ne ve, kedaj so spoznali svojo zmoto. Po mrtvega so pa prišli šele drugi dan.

V resnici se je pa to zgodilo; kakor Vam bom takoj opisal. Vsekakor je nekdo s svojo zgodbo g. Vidica dobro potegnil, a ljudje pa še vedno govore o domobrancih.

Takoj drugi dan, ko sem prišel k domobrancem, nas je šlo kakih 10 domobrancev čez Osolnik v patrolo. Mislim, da je bilo to prvič, da je bila patrola tako majhna. Na južni strani Osolnika smo zagledali štiri partizane in jih nagnali. Ko sem videl, da ima eden od njih brzostrelko, sem pohitel za njim, saj sem si je zelo želel. Ko sem ga tako nekaj časa lovil, je padel čez neko grmičevje in pustil tam brzostrelko ter tekel naprej. Brzostrelka je bila moja. Tudi ostali partizani so pobegnili. Ranjena je bila le ena partizanka in to v peto. Kaj naj storimo z njo? Nositi je nismo mogli in smo šli do nekega kmeta po voz, jo nanj naložili ter odpeljali po Hrastnici v Škofjo Loko. Kmalu so nas na poti napadli partizani. Pregnali smo jih ter prišli srečno na postojako. Šele drugi dan smo ugotovili, da manjka Janez Rožpušk, ki je bil z nami v patroli. Šli smo pogledat, kje naj bi se zadržal, pa smo ga našli mrtvega pred njegovo hišo, kjer so nas dan popreje napadli partizani. Imel je strel v čelo in je bil v hipu mrtev, vsaj

mi nismo slišali nobenega stoka, hodil je pa zadnji v koloni. Med seboj se pa tudi še nismo dovolj poznali in ga zato nismo pogrešali.

Ne vem, kaj naj bi bilo tu smešnega, če smo zaradi ranjene partizanke zgubili enega vojaka. Partizankinega imena se danes ne spominjam več, doma je bila iz Praprotna iz gostilne ter je bila v službi v Škofji Loki kot natakarica pri „Kravi“.

Še nekaj moram zapisati. V knjigi na strani 373, pravi Vidic pod naslovom „Junaški odpor obkoljenih borcev v Goričanah“, da so se že od leta 1941 pri Okrešljarijevih zbirali aktivisti OF. Kdo ve, koliko sestankov je bilo tam pred usodnim novemberskim dnevom leta 1943. Gestapo je sčasoma zvohalo, kaj se v tej hiši dogaja. Obkolili so hišo in jih napadli. Kot opisuje Anica Trampuš, naj bi v borbi padlo šest partizanov, ki so se junaško borili. Pobegnil je le Pavel Iglíč (Bar). Žal je pozneje padel na Primorskem. Toda pred tem se je še hudo maščeval. 15. marca 1944 leta je v nekem stanovanju sredi Škofje Loke pobil devet organizatorjev bele garde. Kakšno maščevanje nad Nemci! Toda od teh devetih ni bil nobeden organizator, pač pa so to bili ubogi hribovci, ki so pribežali v Škofjo Loko, da bi si rešili gola življenja. Toda Anica Trampuš je „pozabila“, da je Iglíč takrat ubil tudi 4-letnega otroka, katerih roditelje je tudi ubil. Nič ni torej čudnega, da je takrat takoj drugi dan šlo sedem mož na gestapo in so zaprosili za orožje, da bi si lahko zavarovali svoja življenja. Zalostno je le to, da se še danes, po tridesetih letih še vedno hvalijo z umorom desetih hribovcev, med katerimi je bila ena mati in njen otrok.

Knjiga ima naslov „Umor pri Lenartu“. Takrat je padlo devet oboroženih partizanskih funkcionarjev, kot opisuje v knjigi, dva pa sta bila ujeta. Ta dva pa sedaj opisujeta oni dogodek. Kakor ste brali, smo v naših akcijah ranjence vedno pripeljali na postojanko, prav tako tudi zdrave ujetnike. Še danes so živi. Isto bi se zgodilo z Blažem, če se ne bi sam ustrelil.

Naj še malo opišem „svetniške“ partizane, kako so oni negovali naše ujetnike. Ko je spomladi 1944 padla naša postojanka pri Sv. Križu nad Selcami, so bili ujeti štirje domobranci. Gregorja Škrla, doma iz Lipice pri Škofji Loki, so takoj drugi dan ustrelili v Železnikih, čeprav ves čas svojega domobranstva ni izstrelil niti enega strela. Ostale tri, Matevža Omana iz Suhe pri Škofji Loki, Freliha iz Selc in Miklavža iz Sv. Barbare nad Škofjo Loko, so odgnali na Primorsko, jih tam strašno mučili in nato pobili. To smo izvedeli od prebivalcev hiše, kjer se je to zgodilo, imena pa ne morem povedati, ker ne vem, kje sedaj živijo.

Čeprav je v knjigi še mnogo opisano iz ostalih krajev Gorenjske, o tem ne morem pisati, ker ne poznam stvari. Sklepam pa lahko, da je kot opisano, vse sama laž, oziroma „resnica na njihovi liniji“. Knjiga je seveda dobila odlikovanje: drugo Kajuhovo nagrado za leta 1972/73!

Vi ste se z vero borili . . .

(Nadaljevanje)

Tebe, Janez, je gotovo ljubi Bog nagradil v večnosti, da si pri njemu. Ti pa prosi Boga, da naj da našemu narodu mnogo takih, Tebi podobnih v življenju, da bodo zvesti Bogu, narodu in domovini, ker take slovenski narod danes nujno potrebuje!

Vem, da je bil tega umora delno kriv tudi Groharjev Tone, kateremu se tudi narava sama maščuje.

XV.

Domžalska postojanka je kmalu postala tako močna, da se je Franc Juvan odločil, da gre v Mengeš in tam postavi postojanko. Šel je in takoj ustanovil postojanko. Samo malo časa je ostal tam in prepustil nato postojanko domačim možem. Nadaljeval je pot v Litijo in postavil novo postojanko. Pozneje je šel v Vače in tudi tam postavil domobransko postojanko.

Ker je domžalska postojanka še vedno rasla, je Franc Gregorin vzel nekaj mož in ustanovil postojanko v Dolskem. Jaz sem še vedno ostal v Domžalah in smo od tu delali pohode po okolici, podnevi in ponoči. To je bilo partizanom in terencem zelo narobe, ker se niso mogli več svobodno premikati. Sklenili so, da bodo postojanko uničili. Nekega dne smo opazili, kako se je mimo postojanke peljal znan terenec in hitro prislonil ob steno postojanke aktovko, v kateri je bil eksploziv ter hitro pobegnil. Takoj je šla patrola za njim na njegov dom, toda pobegnil je v hosto. S tem ponesrečenim poskusom so nas partizani opozorili in od tedaj smo bili bolj previdni. Partizansko ime tega terenca je bilo „Lev“, a pomagal mu je Štefi iz Domžal.

9. oktobra je partizan pri belem dnevu in na domačem vrtu ustrelil mladoletnega (14 let) Ignaca Cerarja v vasi Svinje pri Moravčah. Očeta in starejšega brata so partizani že preje pobili s krampom v gozdu pri Rovah, kar sem že popisal. Sedaj naj popišem tudi ta partizanski zločin.

Omenjenega dne je šel mimo Cerarjevega vrta partizan in rekel štiri-najstletnemu Ignacu, naj odnese neko pismo svojemu naslovniku. Fant tega ni hotel storiti, nakar je partizan zahteval, da ga mora takoj odnesti. Mladi Ignac pa, mesto da bi vzel pismo in ga odnesel, je vprašal partizana: „Kje si pa včeraj bil?“ V odgovor ga je partizan takoj ustrelil. Prejšnji dan smo bili v tej vasi domobranci in je zato Ignac s svojim vprašanjem „hrabrega“ partizana, ki se je dan popreje od strahu tresel za grmovjem, očitno tako razjezil, da je takoj prijel za puško in pokazal vso svojo hrabrost, ko je ustrelil neoboroženega fantiča.

Že 1942. leta so partizani ustrelili dve starki v vasi tik pod Limbarsko

goro. Magdalena Mrak (Renkova), samica v koči, je bila stara že 70 let, druga, Simol Marija pa 68 let, sta bili ustreljeni istega dne. V svoj zagovor so partizani zagotavljali ljudem, da sta bili ti dve ženski že tako stari, da nista vedeli, kaj govorijo in v slučaju, če bi prišli Nemci, bi lahko izdale partizane. Te dve preproste ženice sta bile umorjene in nista vedele, zakaj. Preproste in mirne nista mogle pravilno slediti dogodkom. Tudi te dve sta popolnoma nedolžne žrtve komunizma.

Da se partizani redno zadržujejo v Moravški dolini, je bilo tudi Nemcem dobro znano. Sklenili so torej, da bodo enostavno izselili vse prebivalce ter tako uničili preskrbo partizanov z živežem; še več: vsakogar, ki bi ga nato dobili v teh krajih, bi ustrelili. Bilo je torej v jeseni 1944. leta, ko so Nemci pripravljali svojo veliko ofenzivo v te kraje. Nekaj dni pred tem me je poklical poveljnik gestapa in me vprašal, kaj naj store z domobranskimi svojci v teh krajih. Odgovoril sem mu, da nič, naj pustijo vse družine pri miru, saj partizanskih je itak zelo malo. V slučaju pa, da bi izselili samo partizanske družine, domobranskih pa ne, bi te zadnje partizani gotovo vse postrelili. Ljudje si pa sami ne morejo nič pomagati, čeprav dejansko niso za partizane.

Čeprav je kamniški glavar imel načrt izseliti vse Moravčane, je ta gestapovski poveljnik, ki je bil po srcu dober, le dosegel, da tega niso storili, čeprav so svojo ofenzivo izpeljali. Ljudi so pustili pri miru. Požgali so eno samo hišo, kjer so našli partizanske pisalne stroje, funkcionarji so pa pravočasno pobegnili, lastniki so bili pa že popreje izseljeni.

Ta dan je tudi le malo manjkalo, pa bi Nemci požgali še eno hišo v Kokošňah, kjer je nekaj šivilj šivalo za partizane iz blaga, ki so ga leto popreje partizani izropali v tovarni v Jaršah, kar sem že popreje napisal. Nemci so se že pripravljali za požig, ko so prišli domobranci in so po daljšem prerekanju le dosegli, da Nemci niso izvršili svoje namere. Bil sem vesel, saj bi Nemci obenem zaplenili vse premičnine in živino, prebivalce pa selili.

Čeprav je bilo takrat to ozemlje čisto partizansko, tega dne ni padel niti en strel. Vsi so zbežali in se poskrili. Vedeli so, da bo nemška hajka in vkljub temu, da jih je bilo veliko, so se poskrili in zbežali. Nemci pa niso imeli pravega uspeha, ker niso iskali tam, kjer bi bilo treba. Partizani so pa govorili, da se je Nemcem lahko skriti.

Domobranci smo vsak dan hodili na pohode, tako podnevi kot ponoči. Vedno smo poskušali presenetiti partizane, ker je presenečenje bilo osnova uspeha naših pohodov. Partizani so se začeli zato umikati proti Pečam. Odkrili smo mnogo podzemskih bunkerjev, ki so bili deloma skrivališča za partizane, deloma pa skladišča hrane in materiala. Kadar smo odkrili bunker, kjer so se skrivali partizani, so bili ujeti, ker se je bunker spremenil v pravo past, iz katere niso mogli pobegniti. Partizanski položaj je tako postal zelo težak. Začeli so prazniti one bunkerje, kjer so imeli material in

so primorali kmete, da so vse prevažali na vozovih proti Gornjemu gradu. To je bilo zelo naporno in tudi nevarno za kmete. Če bi tak transport presenetili Nemci, bi partizani pobegnili, kmete bi pa dobili Nemci.

Najhujši udarci pa so bili za partizane pač lepo sprejemanje pobeglih partizanov pri nas, kar se je po gozdu kmalu razvedelo in je bilo vedno več prebežnikov. Le zločinci niso prihajali. Bali so se zaslužene kazni. Velik problem za nas je bil, ker nismo imeli dovolj uniform za nove prijavitelce. Mnogi niso mogli z nami na pohode in so morali biti kar doma v postojanki.

Decembra meseca 1944. leta smo šli še pred Božičem na štajersko. V Gornjem gradu so Nemci odkrili neko večjo bolnišnico z okrog 200 bolniki, ki niso imeli niti prave hrane, imeli so samo repo, niti krompirja ni bilo.

Nekega jutra smo se ustavili na Vranskem in preko dneva počivali. ko nam je nekdo prinesel vest, da je pri neki hiši v hribu 30 partizanov, ki bi se nam radi prijavi, pa se ne upajo v dolino, ker se bojijo, da bodo streljali po njih. Nismo vedeli, ali je res ali pa je samo partizanski trik. Iz previdnosti smo poslali močno patrolo, kateri so za vsi lepo predali. Nekaj ur za tem pa se je predalo še šest partizanov. Kako nizka je bila partizanska borbena morala, se vidi iz takih primerov.

Zadnji dan pred Božičem smo prišli domov. Vsi utrujeni in umazani. smo se umili in odšli spat, ker smo pač že dolgo bili brez pravega počitka.

Nisem še dolgo spal, ko me je nekdo pričel buditi. Pogledam in vidim, da je bil poveljnik Peter. „Onrosti, da te budim. Vstani. Greš v patrolo!“ je rekel. Začuden sem ga pogledal, pa mi je že spregovoril: „Vem, kaj hočeš reči; vem, da si utrujen. Ali brez besede: moraš v patrolo, ne bomo šli daleč!“

Vstal sem in se pripravil. Mrak je že bil, ko smo odšli poveljnik, jaz in še dva vojak. Skoro vedno sem vedel, kaj je naloga patrole ta večer mi pa poveljnik ni ničesar povedal. šli smo na rob Domžal in se pri nekaterih hišah ustavili ter jih površno pregledali. Bil sem kar brezbrizen, saj v Domžalah ni bilo partizanov, le kaj tu iščemo? šli smo naprej proti Stobu, kjer je bil poveljnikov dom. šli smo kar v njegovo hišo. Ko smo vstopili, sem šele videl, kaj je bil namen patrole: miza je bila polno naložena božičnih dobrot, katere je dobra poveljnikova žena pripravila za nas.

Poveljnik mi je v kratkem nagovoru izrekel lepe besede, katere so mi segle prav do srca. Bil sem globoko ginjen. Napravil mi je to v nekako nadomestilo, ker pač nisem mogel biti med svojimi na ta sv. Večer. Razumel sem poveljnika in njegovo izkazano ljubezen. še vedno sem mu hvaležen in tudi njegovi dobri ženi, ki je imela toliko dela, da je vse pripravila. Tega Božiča, zadnjega v domovini, pač nikoli ne bom pozabil.

(Sledi.)

ZGODOVINOPISJE IN ZGODOVINA

V Zborniku Svobodne Slovenije za leti 1971—1972 je *univ. prof. dr. Tine Debeljak* priobčil članek pod naslovom: *Slovenski narod in simboli njegove narodnosti in državnosti* (str. 132—173). Ker pisec izrecno omenja, da je snov obdelal „s stališča zgodovinarja“, se kot domobranci moramo nekoliko pomuditi ob njegovih navedbah, v kolikor se nanašajo na dobo slovenskega domobranstva.

Dr. Tine Debeljak pravi:

„Nemci so dovolili *slovensko zastavo*. Novembra 1943 je po 13 letih prepovedi čista slovenska zastava spet zaplapolala na čelu sprevoda po ljubljanskih ulicah in se pojavila kot kokarda na kapah slovenskih vojakov. Na rokavih pa se niso pojavile tri celjske zvezde s polmesečem, uzakonjenim slovenskim grbom, ampak — nekdanji *orel kranjske dežele* pri domobrancih Ljubljanske pokrajine, pri Primorskih varnostnih stražah pa — *galejica z jadri na morju*, grb nekdanje avstrijske Ilirije, oz. Jadranskega primorja, kakor se je tudi imenovala. Zmagalo je regionalno načelo, kot pri Ukrajincih: Kranjska, Primorska in ne Slovenija.“

Zaradi zgodovinske točnosti je treba takoj popraviti, da je „po 13 letih prepovedi čista slovenska zastava zopet zaplapolala na čelu sprevoda po ljubljanskih ulicah“ — ne šele novembra, temveč že *10. oktobra 1943*; in to na čelu sprevoda, ki se je formiral po prvem domobranskem govoru (mojem) preko ljubljanskega radia. Mimo takratnega ljubljanskega časopisja, ki ga avtor v zdomstvu najbrž nima pri roki, je tudi Tabor o tem že pisal in prinesel tudi sliko tiste zastave na čelu sprevoda, kar vse je pa pisec imel na razpolago.

Razen, da je šlo ob tisti priložnosti za prvo domobransko javno manifestacijo v slovenski prestolnici, ki se je ob njej globoko zdrznila ne samo v svoji protikomunistični zavesti, temveč predvsem dala tudi duška svoji trpinčeni *slovenski narodni zavednosti*, ta malenkostna časovna razlika v navedbi dr. Tineta Debeljaka ni tako huda, da bi se morali ob njej kaj več zamuditi. Saj je slovenska zastava dejansko prvič javno zaplapolala že *11. septembra 1943* na šoli pri št. Jakobu, kjer so se začeli zbirati — bodoči domobranci.

Kar bi pa zgodovino pisec moral podčrtati, je mnogo bolj pomembno zgodovinsko dejstvo, da je ta *najvišji simbol narodnosti in državnosti slovenskega naroda* od tedaj plapolal na *vladni palači, na vojašnicah slovenskega domobranstva, v slovenskih šolah, na plebiscitarnih protikomunističnih taborih* itd.

V tej zvezi postaja tudi očitna za slovenskega nekomunističnega zgodovinarja vsaj prenagljena in preveč površna analogija, ki jo dr. Tine Debeljak postavi med slovenske domobrance ter enote narodnostnih in regionalnih skupin drugih predelov Evrope, ki so jih tudi oborožili Nemci za boj proti boljševizmu.

Sicer bi bilo zares tvegano, danes razpravljati o tem, kaj bi pod enakimi pogojnostmi, kot so bile dane pri nas jeseni 1943, Nemci storili leta 1941, dasi ni mogoče a priori kar zanikati, da pod sličnimi okolnostmi, kot so nastale v Ljubljanski pokrajini leta 1942, le-ti ne bi privolili v morebiti ne samo vojaško bolj pomembno, ampak tudi narodnostno bolj poudarjeno silo, kot so jo — navzlic vdanostnim in lojalnim izjavam takratnih uradnih predstavnikov v imenu slovenskega prebivalstva — dovolili Italijani. V primerjavi s poznejšimi slovenskimi domobranci, ki so nasproti temu nastali samo zaradi izključno osebne „kolaboracije“ gen. Leona Rupnika, ne samo Vaške straže niso nosile na svojih uniformah nikakšnega ne etničnega, ne regionalnega, ne heraldičnega slovenskega simbola, ampak je marsikateri tudi izrazilo protikomunistični Slovenec zaradi slovenske zastave končal vsaj v zaporu in v internaciji, če ne celo med talci. Prav gotovo pa ne odgovarja zgodovinskemu dejstvu analogija, da so Nemci protikomunistične oddelke vzhodne Evrope prav tako kot slovenske domobrance oborožili šele in torej samo zato, ker „so že bili — slabi“, kot pravi dr. Tine Debeljak.

Kajpak zaradi pomanjkanja specifičnega gradiva ne morem soditi o konkretnem slučaju „ustanavljanja ukrajinske narodne vojske s pomočjo Nemcev“, ki ga dr. Tine Debeljak izmed množice te vrste oboroženih oddelkov navaja kot edinega za „analogen primer z našim domobranstvom“. Toda poleg kopice drugih virov, med katerimi nikakor ni priporočljivo popolnoma prezreti tudi nemških, sedaj tudi *Aleksander Solženicin* v svojem slovitim *Otočju Gulag*¹ pravi: „*Že v prvih mesecih vojne so bile ustanovljene protisovjetske enote še nedavnih sovjetskih državljanov*“ (str. 216) in našteva od beloruske varnostne straže že jeseni 1941, pa preko Litvancev, Galicijcev, Estoncev, krimskih Tatarov, kavkaških narodov, kozakov itd. skoro vse, ki so jih Nemci podprli še preden je med obojestranskim nezaupanjem zaradi različno postavljenih namenov in ciljev sploh lahko prišlo do nekakšne vsruske Vlasove ROA-e.²

Česar pa slovenski zgodovinar dr. Tine Debeljak posebej ne bi smel opraviti na tako lahko roko, je analogija simbolov slovenskih domobrancev z grbi, oziroma razpoznavnimi znaki onih drugih enot. Ravno v tem vprašanju je — seveda poleg nalog, ki niso predmet tega razpravljanja — jasno

1) Alexandr Solženitsin: Archipiélago Gulag I-II; Plaza & Janés S. A. Espulgas de Llobregat (Barcelona), 1974.

2) Ruska Osvobodilna Armija.

vidna *velika razlika, ne pa analogija* teh skupin s slovenskim domobranstvom, kakor ga je dosegel gen. Leon Rupnik.

V tej zvezi se seveda ne smemo ozirati po primeru srbskih prostovoljcev, ki so zaradi drugačnega meddržavnopravnega položaja Nedičeve Srbije nosili svojo avtentično srbsko uniformo s pristnimi srbskimi etničnimi, heraldičnimi in zgodovinskimi simboli. Vse protikomunistične oborožene enote vzhodne Evrope, ki so že pred končno ROA-o gen. Vlasova štele stotisoče oboroženega vojaštva, pa so nosile, z majhnimi izjemami tipičnih skupin (kozaki, muslimani itd.), popolno nemško uniformo in so se od nemške vojske na zunaj ločile včasih zares samo po znaku na rokavu. To je tudi razumljivo; saj največkrat niso bile ustanovljene niti po regionalnih vidikih, ampak v skladu z operativnimi področji, kjer se je prebivalstvo stavilo Nemcem na razpolago za boj proti boljševizmu. Še znak končno ustanovljene zares velike Vlasove ROA-e je bilo samo priložnostno skrupucalo brez resnične zgodovinske, etnične ali heraldične pomenilnosti.

Slovenski domobranci, ki nas je bilo v Ljubljanski pokrajini na višku le okrog 15.000, pa smo nosili samo nemški kroj uniforme (kje drugje bi jo sicer dobili?!), vsi naši razpoznavni znaki oz. simboli pa so bili etnično in heraldično izključno — *slovenski*.

Kot ni pravično omenil vloge slovenske narodne zastave za časa domobranstva sploh, tako posebej pomeni podcenjevanje zgodovinskega dejstva samo na kratko odpravljena omemba, ko na koncu stavka, da je čista slovenska zastava zaplapolala na čelu sprevoda po ljubljanskih ulicah (samo?), mimogrede omeni, da se je tudi „pojaviła kot kokarda na kapah slovenskih vojakov“.

Ravno v tem je namreč srž vprašanja; zakaj prav *kokarda* je v teku zgodovine postala bistveni znak razpoznavanja med vojnimi silami raznih narodov, ker je kroj uniforme iz praktičnih razlogov težil k poenotenju. (Še do razmeroma nedavnega bi površen opazovalec vojske nekaterih južnoameriških dežel po zunanjem videzu kaj lahko istovetil z nemškimi — kakor sedaj s severnoameriškimi —, če bi se ne ločile ravno po kokardah.) Našitki na rokavih so skoraj na splošno že lep tek zgodovine samo znak za razpoznavanje skupin (npr. divizij) znotraj določene vojske.

Kokarda slovenskih domobrancev pa je bila naša čista narodna zastava; čista belo-plavo-rdeča zastava vsega slovenskega naroda.

Zaradi tega je teza dr. Tineta Debeljaka vsaj napačna.

V *kokardi*, ne v našitku na rokavu slovenskih domobranec, torej v njihovem bistvenem razpoznavnem znaku ni zmagalo regionalno načelo, ampak simbol — *Zedinjene Slovenije*. Regionalna simbola „orla kranjske dežele“ in „galejice z jadri na morju“ na rokavu uniforme bi pri drugačnem razvoju dogodkov npr. lahko postala razpoznavna znaka kranjske, oz. primorske divizije slovenskega domobranstva — kot bi se regionalni grb npr.

lahko pojavil še na rokavih domobrancev štajerske divizije... — toda vsem bi bila skupna *kokarda zastave Zedinjene Slovenije*.

V ostalem bi pa spričo mednarodne, ali bolj točno rečeno: ne etnično, ne regionalno, ne heraldično, ne z zgodovino, ne z miselnostjo, ne z bistvom slovenskega naroda povezane rdeče zvezde, ki je označevala komunistične partizane, v danih prilikah tudi npr. samo „orel kranjske dežele“ — čeprav brez slovenske zastave v kokardi — predstavljal vse nekomunistične in zato pristne Slovence; kot je v danem obdobju zgodovine mali Piemont predstavljal simbol zedinjene Italije.

Vse norme objektivnega zgodovinopisja pa je dr. Tine Debeljak pustil ob strani v 7. odstavku svojega spisa s podnaslovom: *Zedinjena Slovenija v novem redu*.

Ne da bi količkaj le nakazal vsaj namen kritične ocene navedenih virov, le-te sprejema za prikaz dejanskega stanja, kot da ne bi dopuščali vsaj dvoma in bi jih zato bilo potreba šele preveriti.

Dr. Tine Debeljak dobesedno piše:

„Dr. Bajlec pravi, da je načrt take (s Hitlerjem kot botrom — S. K.) Zedinjene Slovenije videl na mizi generala Rupnika ob pogajanjih z Narodnim odborom.“

Kot vir za to trditev navaja *osebno izjavo dr. F. Bajleca njemu*, t. j. dr. Tinetu Debeljaku.

Po spisu sedanjega predsednika Narodnega odbora za Slovenijo *Miloša Stareta*, ki ga je le-ta pod naslovom: *Leto 1945 — usoden mejnik*, priobčil v Zborniku Svobodne Slovenije za leto 1965, pa dr. Tine Debeljak takoj za zgornjim stavkom nadaljuje:

„Miloš Stare pa je javno izjavil, da je v začetku leta 1944 prišel k njemu župnik Merkun in prinesel več izvodov osnutka ustave slovenske države, ki naj bi jo omogočil Hitler. Merkun je Staretu predlagal, da naj kot predsednik SLS nujno skliče sestanek tajnega vodstva SLS, vse dosegljive senatorje in poslance, ki naj sprejmejo in pošljejo v Berlin spomenico, v kateri prosijo za ustanovitev slovenske države Zedinjene Slovenije, na osnovi osnutka ustave, ki ga je imel s seboj. Merkun je zatrjeval, da general Rupnik soglašja s tem načrtom in ga podpira. Stare je Merkunov predlog odločno zavrnil kot sramoten. Raztrgal je vse osnutke in jih v navzočnosti Merkuna zakuril v peči.“

Potem pa dr. Tine Debeljak sam zaključuje:

„Tudi neodvisni politiki v domovini so ga odklonili. Le kdor je veroval v Hitlerjevo zmago, je moral biti vesel te ponudbe, kajti obsegala bi gotovo Trst, Primorsko in morda celo Beneško Slovenijo, seveda brez Spodnje štajerske in Koroške.“

Nekdanja avstrijska Ilirija v novi izdaji. Toda provizorni, dokler bi bili Nemci — slabi.“

Navzlic temu, da pod temi navedbami stoji podpis univ. prof. dr. Tineta Debeljaka, so za zgodovino — v kolikor zadevajo gen. Rupnika — vsaj nevzdržne, če jih že nočemo označiti kar kot enostavne čenče, ki čisto po nepotrebnem samo kalijo ozračje naših zdamskih odnosov.

Že po osnovni oceni so samo osebne izjave — brez vsakršnih objektivnih dokazilnih podkrepitev — dveh oseb, ki sta doslej zares dokumentarno že več kot zadosti dokazali prav to, da sta proti gen. Rupniku in njegovemu delu za slovenski narod med komunistično revolucijo prav za časa tuje okupacije vsaj negativno usmerjeni, če ne že kaj drugega. Že zaradi tega so te samo osebne izjave brez drugih dokazov za objektivno zgodovino brez vrednosti.

Toda, če to za dr. Tineta Debeljaka ni zadosti, kot zgodovinar ne bi smel prezreti drugih, že zadosti notornih, neovrgljivih dejstev, ki ne dokazujejo samo, da gen. Leon Rupnik ni bil osebno udeležen pri nikakšnih osnutkih, ki naj bi merili na nekakšno slovensko državo Zedinjene Slovenije s Hitlerjevim botrstvom, temveč tudi postavljajo na glavo njegove navedbe citiranih osebnih izjav dr. Franca Bajleca in Miloša Stareta.

Dr. Franc Bajlec je prišel iz Prekmurja (izpod madžarske zasedbe) v Ljubljano šele okoli *novega leta 1945*, Miloš Stare pa je vse tiste papirje, ki naj bi mu jih prinesel župnik Merkun, in s katerimi naj bi soglašal tudi gen. Rupnik, „zakuril v peči“ že v *začetku leta 1944*. Tako tudi odpade možnost, da bi dr. Franc Bajlec, načrt take Zedinjene Slovenije“ videl vsaj pri Milošu Staretu in se je v osebni izjavi pač zmotil, da jih je „videl na mizi generala Rupnika“. Na mizi generala Rupnika jih namreč ni mogel videti iz sledečih enostavnih razlogov: — Dr. Franc Bajlec je bil zares pred gen. Rupnikom samo „ob pogajanjih z Narodnim odborom“ v ljubljanski škofiji dne 28. aprila 1945, kjer pač gen. Rupnik ni mogel imeti na škofovi mizi nikakršnega „načrta take Zedinjene Slovenije“. — Dne 2. maja 1945, ko so prišli samo *dr. Joža Basai, dr. Marijan Zajec in msgr. Matija Škerbec* v Rupnikov kabinet pisat prošnjo za sprejem pri SS-gen. Erwinu Rösenerju, dr. Franca Bajleca ni bilo z njimi; torej ni mogel videti na mizi generala Rupnika ničesar, kaj šele „načrt take Zedinjene Slovenije“. — Mogoče je bil dr. Franc Bajlec prisoten na nemškem štabu, ko je Narodni odbor vladjal in končno privadljal oblast iz rok SS-gen. Erwina Rösenerja, kjer pa je gen. Rupnik še manj mogel imeti na mizi kakršenkoli načrt take Zedinjene Slovenije“. Drugih „pogajanih z Narodnim odborom“ pa ni bilo. — O vsem tem je Tabor že prinesel dokumentirane dokaze, ki bi zgodovinarja dr. Tineta Debeljaka morali nagniti vsaj h kritični oceni osebne izjave dr. Franca Bajleca, preden jo je uporabil, če Tabor zanj pač že načelno ni vir.

Razkropljeni po vsem svetu se slovenski protikomunistični begunci s ponosom zbirajo ob simbolih nikdar premagane slovenske domobranske vojske. Slovenska mladina nikdar ne bo pozabila onih, ki so za njo že zgodovina.

Pri „javni izjavi“ in spisu Miloša Stareta pa je vsaj neverjetno popolno pomanjkanje čuta odgovornosti pomembnega slovenskega politika, če za zgodovino ni ohranil niti enega izvoda „osnutka ustave slovenske države, ki naj bi jo omogočil Hitler“, in s katerim naj bi „soglašal in ga podpiral“ general Rupnik. Ne samo, da bi to bil dokument izredne vrednosti za slovensko zgodovino, temveč bi predvsem tudi Milošu Staretu služil za njemu tako potreben in iskani dokaz vsaj Rupnikove „vere v nemško zmago“, če že ne resničnega — izdajstva. Objektivni zgodovinar bo pač hudo težko verjel, da si je v iskanju argumentov proti gen. Rupniku sicer tako priza-deven slovenski politik Miloš Stare takšno priložnost pustil uiti, in ta zares tehten dokaz in obenem zgodovinski dokument neprecenljive vrednosti brez vsakršne potrebe vsaj lahkomišelnost uničil. Pa četudi bi vsaj en izvod ohranil, bi še vedno imel hudo nerešljivo nalogo, objektivno in nesporno dokazati, da je gen. Rupnik v resnici s tistim načrtom soglašal in ga podpiral. Samo to, da je Miloš Stare to „javno izjavil“ ter o tem potem sam pisal, še namreč davno ni objektivni dokaz zgodovinskega dejstva. Če bi po vsem tem bilo iz osebne izjave Miloša Stareta mogoče rešiti le trohico resnosti, bi tu v skrajnem primeru lahko šlo samo za analogen slučaj, kot z ono proslulo spomenico na Hitlerja, za katero najbrž tudi Miloš Stare ne dvomi, da je bila sestavljena mimo generala Rupnika in sta jo svetnik Škulj in župnik Merkun dala prebrati na svojem zborovanju dolenskih beguncev v frančiškanski dvorani v Ljubljani prvo oktobrsko nedeljo 1943. Potem, ko je bila že javno prebrana pred množico zborovalcev, je general Rupnik seveda ni mogel več fako enostavno „zakuriti v peči“ kot Miloš Stare oni „osnutek ustave slovenske države, ki naj bi jo omogočil Hitler“, ampak jo je moral odposlati na naslovnika. To pa bi bil samo še en tehten dokaz več, kdo vse — nekateri z najboljšimi nameni, premnogi pa zlonamerno — in kaj vse so počeli na varnem za širokimi „kolaboracionističnimi“ pleči generala Leona Rupnika.

Zgodovinar dr. Tine Debeljak se je moral zavedati, da samo s tema dvema viroma — in povrh še brez vsakršne kritične ocene — ni mogel

prikazati objektivnega dejanskega stanja za časa slovenskega domobranstva v tako važnem vprašanju, kot je predmet njegovega gori omenjenega članka. S tem je dosegel samo, da si poleg zgodovine, ki tega ne bo pozabila, moramo tudi slovenski zdenci brez potrebe osvežiti spomin na drugo, — zares neizpodbitno zgodovinsko dejstvo.

Sedanji predsednik Narodnega odbora za Slovenijo Miloš Stare ne izgubi priložnosti, da ne bi pokojnemu ustanovitelju slovenskega domobranstva zavoljo njegove izključno osebne „kolaboracije“ zataknil kakšne za neomadeževano vojaško kapo. Isti Miloš Stare pa je v imenu vsega slovenskega prebivalstva z zahvalo sprejel aneksijo Ljubljanske pokrajine ter sopodpisal poslanico lojalnosti Duceju fašistične Italije³, ko še ni bilo komunističnih partizanov in še manj nedvomnega, usodnega mementa Grčaric in Turjaka, zaradi katerega je general Leon Rupnik naprošen po škofu dr. Gregoriju Rožmanu in drugih zaskrbljenih, resničnih predstavnikov trpečega ljudstva vzel nase breme svoje osebne „kolaboracije“ — za, — ne pa v imenu vsega slovenskega prebivalstva.

Dr. Tine Debeljak je poleg teh dveh uporabljenih virov imel na razpolago tudi drugo, že objavljeno gradivo. Če pa že tega namerno ni hotel upoštevati, bi se kot kronist, ki nedvomno pozna našo medrevolucionarno problematiko bolje kot malokdo, moral spomniti vsaj na *Rupnikov proces*, predno je uporabil samo ti dve osebni izjavi deklariranih generalovih protivnikov.

Gen. Leon Rupnik je bil mesece v komunističnem preiskovalnem zaporu. Kakšne metode so tam uporabljali, je bilo že zadosti dokumentirano na svetovni ravni. Najbolj nazorno pa jih je — na podlagi lastnih grenkih izkušenj — popisal sam bivši češki komunistični priganjač Artur London v knjigi, ki je izšla tudi v domovini.⁴ (Sedaj pa tudi Aleksander Solženicin). S takšnimi metodami so takratni še stalinistični „referenti“ gen. Leonu Rupniku po polnem zlomu osebnosti naprtili vrsto „zločinov“, ki jih je

3) „Duce! V trenutku, ko je slovensko ozemlje, zasedeno po italijanskih oboroženih silah, postalo del velikega Kraljestva Italije, izražamo v imenu vsega slovenskega prebivalstva Njegovemu Veličanstvu Kralju in Cesarju najspoštljivejšo vdanost in izrekamo Vam, Duce, vso našo zahvalo za plemenite in posebne ukrepe, ki ste jih uvedli za naše ozemlje in ki bodo za nas varno jamstvo življenja in zagotovitev bodočnosti našega prebivalstva. Spoštovanje našega jezika in naše kulture priča, s kakim vzvišenim pojmovanjem rimske pravičnosti ume fašistična Italija vladati narode, ki so pod njenim varstvom. Duce, slovensko prebivalstvo bo pokazalo še bolj v dejanju svojo zahvalo in vso svojo lojalnost. (Slovenec, Ljubljana 6. maja 1941.)

4) Artur London: Priznanje. — ČGP Delo, Ljubljana 1970. (Str. 408).

„skesanano priznal in sam ponižno prosil pravično kazen zanje“. In vendar ni bilo v „obtožnici“ niti ene same besede o tem, da bi gen. Leon Rupnik kje „odobraval in podpiral“ zamisel Zedinjene Slovenije po Hitlerjevi milosti.

Kaj pri tem misli zgodovinar dr. Tine Debeljak? — Bi si spričo svoje efektne metodologije prikaza polovične resnice komunistični preiskovalci in sodniki pustili uiti takšno priložnost za dokaz njegovega izdajstva, če bi osebne izjave članov nekomunističnega Narodnega odbora za Slovenijo dr. Franca Bajleca in Miloša Stareta imele le ščepec realne osnove? — Da pač niso vedeli za osnutek, ki ga je prinesel župnik Merkun Milošu Staretu, ker je le-ta ogorčen vse izvode „zakuril v peči“?

Kakor vidimo že samo iz Sajatovega Belogardizma, so komunisti po svoji zares sijajni obveščevalni službi prišli do vse bolj nepomembnih podatkov celo iz intimnosti svojih žrtev; pa ne bi zvedeli za ta najvse pomemben akt, o katerem bi morale biti nekje kaj več govora in celo zapiskov, če naj bi ga general Rupnik „odobraval in podpiral“, in o katerem tudi župnik Merkun gotovo ne bi govoril samo in izključno pred Milošem Staretom! Šaj dr. Tine Debeljak pravi, da so ga „odklonili tudi neodvisni politiki v domovini“. Če ne drugače, je „v začetku leta 1944“ v prezidentovem sekretariatu še pridno tipkala *Marica Malahovsky*, ki je komunistično obveščevalno službo znala zalagati z vse bolj banalnimi negativnimi odtisi na črnem odtisnem papirju; pa ne bi našla načina in kanala, da bi ji dostavila tako pomemben dokument?!

Ker po vsem tem takšno zgodovino pisje navzlic resnemu podpisu univ. prof. dr. Tineta Debeljaka ni zgodovina, se lahko samo vprašamo: Kakšna je razlika med režimskim in takšnim zgodovino pisjem iz domobranske dobe to stran črte ločnice? — Pač; je! — Resni pisci v domovini so se že začeli zavedati, da jim je partijsko navodilo: „Laži, laži, nekaj bo že ostalo“, prišlo do grla, in so se pričeli — sicer še zelo previdno — bližati objektivni resnici.

Odbor Slovenskega zavetišča

ima v prodaji slovenski prevod

„MARTIN FIERRO“

Vsaka slovenska hiša naj ima slovenski prevod

Cena 80 pesov

Z nakupom podprete zavetišče

ZA 30-LETNICO GRČARIC

(Nadaljevanje)

Navedel bom samo par slučajev. Za švalj Antona iz Kocerije-Kostanjevica je Pirkovič nasilno diktiral stenografki, da je požgal gostilno pri Sv. Miklavžu na Gorjancih. Švalj je moral to neresnično obtožbo lastnoročno podpisati. Isto je moral storiti Pungarčar iz Prekope, češ, da je on zaplenil mehanično delavnico Rudiju Pirkoviču, v resnici pa so to storili Legionarji iz Brezovice. Ta formalni tajni proces se je hitro nadaljeval, do noči so prišli vsi na vrsto.

Po razglasitvi javne obsodbe v kino-dvorani so se obsojenci ob pol dvanajstih dopoldne vrnili v celice. Tam jih je kočevski kaplan Bartolj spovedal v navzočnosti s puško naperjenega partijca. Po končani spovedi vseh so kaplana Bartolja odvedli nazaj v župnišče.

Čas umoritve še ni bil določen. Obsojenci so napisali in oddali prošnjo za pomilostitev na Izvršni odbor OF. Zadnje želje: pisanje pisem in nekaj jabolk so dobili. Franc Murn iz št. Jošta prinese enega meni in naroči pozdrave domačim. Iz smrtne celice se zasliši pesem „Polje, kdo bo tebe ljubil?“ in „Nebo žari“ in „Doberdob“, „Vigred se povrne“ in Vodopivčeva „Ob večerni uri stal sem poleg Save“. Tonček zopet poje naprej, Cigo čez, ostali pa basirajo, tiho, zbrano, spokojno... Vse do mraka pojo. Sojetniki zamišljeno sočustvujejo, mislijo, kdaj in kjer ter kako se bo doigrala ta žaloigra?

Z nočjo je pesem na smrt obsojenih utihnila. Polna luna je z neba svetila v tiho jesensko noč. Oči zamišljenih trpinov po celicah so nemo zrle v neskončnost, misli so hitele k materi, v mladostne dni, v srcu je bila molitev!

Vsemogočni, pravični, dobitljivi Bog, izpolni mi željo matere „Jugovičev“, daj mi oči sokola in peruti laboda, da poletim na veselogorsko Kalvarijo, kjer mati krvavi pot poti. Daj mi milosti življenja, da vsemu svetu povem resnico in odprem oči. Daj, da bom živ zagovornik in živa priča! Ne dopusti sovragu zmage, bodi pravičen, kakor si neskončen v Svoji slavi...!

Na morišče

V torek, 12. oktobra 1943, ob 7. uri zvečer so morilci odprli vrata prve celice. Na hodniku stojita zopet dve vrsti partizanov Ljubljanske brigade. Komisar brigade začne klicati imena, 16 jih je naštel. Na hodniku so jih zvezali z žico na hrbtu k debeli vrvi, pri tem vezanju so pokradli poročne prstane tistim, ki so jih imeli. Cigo pri tem partizanom očita, da do tega nikoli ne bi prišlo, da ni bilo Lahov in njihovih havbic!... Vošnjak ga opomni, naj brzda jezik, ker junaki molčijo. Tonček prosi za besedo, komisar

prošnjo zavrne češ, da še nikoli ni poslušal farjev, pa jih tudi sedaj ne bo! Komisar tudi pove zbranim, da je njihova prošnja za pomilostitev odbita!

„Zbogom, bratje dragi, ne pozabite nas! Maščujte nas, ker gremo nedolžni v smrt!“

Sprevod krene s hodnika, zasliši se pesem odhajajočih obsojencev: „Hej, Slovani, naša reč slovenska živo klije, dokler naše verno srce za naš narod bije. Živi, živi, duh slovenski, bodi živ na veke..., črna zemlja naj pogrezne tega, kdor odpada!“

Motor kamiona spodaj na dvorišču brni skoraj neslišno, pesem preide skoro v vpitje, da se sliši po vsem mestu... „Živi, živi, duh slovenski, bodi živ na veke... „črna zemlja naj pogrezne tega, kdor odpada!“ To zadnje je veljalo funkcionarjem OF, katere štab je bil v gradu. Morilska Ljubljanska brigada ni bila v stanju z najhujšimi udarci utiibniti pesmi naših na smrt obsojenih borcev vse do samega morišča Mozelj!

Po odhodu obsojencev je nastala tišina in legli smo spat. Čez eno uro in pol, ob devetih zvečer se vrnejo isti morilci in začno klicati imena 25. iz celic. Zopet so jih na hodniku zvezali z žico in nato odpeljali na dvorišče. Tam jim je komisar nekaj govoril, kar pa mi ostali v celicah nismo mogli slišati. Odpeljali so jih s kamioni. Imeli smo dogovor, naj v slučaju novega transporta in nove izrečene smrtne obsodbe vsi glasno kašljajo, da bomo ostali vedeli. V istem presledku so se morilci zopet vrnili in jih zopet poklicali 25, jih zvezali in še na hodniku jim je komisar povedal, da bodo umorjeni. Tedaj so vsi začeli glasno kašljati in vedeli smo, kaj čaka nas ostale...

Smrtni znoj je obšel vsakega, živci so popustili, voda in blato poedincev se zlije, kašljanje postaja močnejše in močnejše — nepretrgoma, na koncu krič: **POBILI NAS BODO! UROŠ, MASČUJ NAS!**“ (Moje ilegalno ime je bilo Uroš...)

Vsi ponovno izbrani so prosili za duhovnika. Ironični posmeh boedi: sarja: „Kaj mislite, da vam bo far rešil življenje, spovedani ste itak, odvezbom pa kar jaz dal z brzostrelko!!!“

Odvedli so sledeče borce: Kolesa, Jereba, Pungarčarja, brata Pavlina, suštarsiča, Jeriča, Lavriča. Vsi po vrsti naročajo pozdrave domačim na sončno Štajersko, na ljubo Koroško, v belo Ljubljano.

BRATJE SOBORCI! IZPOLNIL SEM VAŠE ZADNJE ŽELJE! Mnogi mi niso verjeli tedaj. Morda so sedaj po 30 letih spoznali, da so mi delali krivico, ko so mi rekli, **DA LAŽEM!** Z merodajnega mesta so prejeli sporočila in pisma obsojencev, **KI SO NA PRISILNEM DELU NA HRVAŠKEM!!!** Zadnja pisma 16 na smrt obsojenih borcev pa so bila ponarejena in poslana sorodnikom. Iz tega se vidi, kako predani so komunisti svoji ideologiji.

Po celicah je sedaj vse tiho, dobili smo znak in vemo, kaj nas čaka. vsakdo se spravlja z Bogom z molitvijo in kesanjem. Končno spregovori

Milko Marinčič: „Lažje mi je sedaj in ne bojim se smrti. VERUJEM V BOGA, ČEPRAV SEM GA DO DANES TAJIL, DANES SEM MOLIL PRVIČ V ŽIVLJENJU IN KAKO SEM SEDAJ POMIRJEN!“

Oglasi se Ber Karol: „Nič mi ni žal, da bom ubit. Tega sem se zavedal kot prostovoljec. Žal mi je samo to, da mojim dvem sinovom ne bom mogel dokazati mojega prepričanja. Vzgojena bosta od komunistov, zato bom pred njima izdajalec. To edino mi teži ločitev od sveta.“

Anton Svalj iz Kocerije-Kostanjevica, katerega sem tik pred smrtjo vprašal, če mu je žal, da je odšel z menoj k četnikom, mi je, ta do smrti zvesti soborec, odgovoril: „PRAV NIČ MI NI ŽAL. ŠE PONOSEN SEM, DA SEM MED TAKIMI JUNAKI IN DA GREM Z NJIMI TUDI V SMRT!“ Te iste besede, si mi dragi soborec izrekel ob najinem prvem srečanju, spomladi leta 1942, ko sva razbila blokado Kostanjevice in udarila v Gorjance. Tone! Za Tvojo zvestobo, junaško in žrtev življenja Ti bo hvaležen narod in domovina. Zdravstvuj na desni strani pravičnega Sodnika!

Inženir Sachs Mirko izročja prstan z listkom Bačniku. Isto store ostali, ki verujejo v pravičnost OF. Obsojen je bil na prisilno delo, pa so tudi njega ubili dne 1. novembra 1943, ko so prinesli vodo brez stražarja na Medvejek.

Morala

Dobivali smo dnevna poročila, s katerimi so merili naše ideale. Sproti smo zvedeli za borbe s Turjaka, Zameškega, Dul, št. Janža in Ljubljane, ki jo „napada 5.000 srbskih četnikov“. Naivnost in morala sta našli mesto zopet tam, kjer bi bil človek najmanj pričakoval. S težavo so vstajale sence bivših junakov, veselje prekipeva iz src, zasliši se pesem iz vsch grl: „Ven z njimi, nočemo jih več!“ Spremte se, spremte, četnici! Hej Slovani! Samo en stavek laži je vžgal plamen idealnih src. Ne brigajo se za ogleduhe, ki stalno preže in pišejo imena, ker vedo, da bo pravica zmagala! Najbolj glasno je pela prva celica: Tonček poje naprej, Cigo „čez“: „grem na južne kraje, tja med svoje brate!“

(Sledi)

ZAVETIŠČE

Vas vabi 8. septembra 1974 na TOMBOLO v Slomškovem domu v Ramos Mejía

Vabljeni!

Tablica § 5.—

ODBORNIKOM IN ČLANSTVU SPB — TABOR

Udeležba na letošnjih spominskih proslavah jasno priča, da naši ljudje ne bodo nikdar pozabili tega, kar se je dogodilo med zadnjo vojno in revolucijo in tik po njej. Ob teh proslavah se človek nehote poglubi sam vase in primerja današnji čas tistemu, ko je slovenski narod dobesedno plaval v krvi pomorjenih. Ni se mnogo spremenilo v svetu v zadnjih 30. letih. Če kdaj potem prav danes svet drvi v močvirje materializma s tako naglico, kot še nikoli popreje. Skrajna levica-komunizem pa: spretno izrablja to drvenje za svoje lastne načrte. S strahom in negotovostjo se človek ozira v bodočnost.

Če pogledamo slovenske vrste in skrbno analiziramo kaj se v njih dogaja nam postane jasno, da nas je čas uspaval in da v marsičem nismo naredili koraka naprej. V marsičem smo mnogo preozki in preobčutljivi in kot taki nismo sposobni spoznati klica današnjega časa. Kako potrebno je, da iz preteklosti zajamemo vse, kar je koristno in dobro in to dobro vnovčimo v probleme današnjosti in načrte bodočnosti.

Pri vsej številčnosti slovenska emigracija ni učinkovita, ker nima niti enega skupnega programa. Emigracija je razdvojena in se izživlja v malenkostih, ki so nepomembne za bodoče dni. Kako potreben bi bil nek skupen imenovalec, ki bi nas vse vezal na en sam skupni program — delati za svobodo in duhovno moč slovenskega naroda. Več volje je potrebno, kajti z voljo bomo mogli premostiti marsikatero težavo. Kolikokrat smo govorili, da je potrebno pridobiti in v narodno delo vpreči „mlade“, toda ker ni volje tudi ni uspehov. Besede brez dejanj so prazne in ne koristijo nikomur.

Komunizem gre svojo pot in sijajno razvija svojo elastično taktiko časom in okolju primerno. Svoje niti razpreda vsepovsod in to zelo uspešno. Medtem pa naš narod še vedno ni svoboden. Prav nič se ni spremenilo doma, čeprav morda nekaterim na zunaj izgleda drugače. Le berimo komunistično literaturo in spoznali bomo, da njih boj ni odnehal niti za las. Le berimo, kaj še danes pišejo o domobranstvu — zakaž, ker hočejo ubiti tudi idejo.

Bratje, stopili smo v 30. leto Vetrinja. Poglobimo se sedaj in z odločno voljo stopimo na plan v delo za ideale po katerih smo nekoč bili vzgojeni.
Bog vas živi!

Umrla sta člana France Zorman v Clevelandu in Stane Kožar v Buenos Airesu. Naj počivata v miru. Spomnimo se jih v naših molitvah.

Društvo SPB v Clevelandu ima svoj prapor. Prapor je lepo izdelan in je bil blagoslovljen 9. junija na Orlovem vrhu na Slovenski pristavi. Krajevnemu odboru v Clevelandu čestitamo in želimo, da bi ga ponosno nosili pred javnostjo.

Pevski zbori in druge kulturne skupine bodo tudi letos vršile turneje po ZD in Kanadi. Če kdo misli, da prinašajo sem le kulturo potem se zelo moti. Iz poročil iz Kanade vemo, da so v gotovih naselbinah odklonili gostovanje, ker jim je bilo vnaprej določeno razobesiti omadeževano slovensko zastavo s peterokrako.

Bodimo trdni toliko tudi mi, da bomo s ponosom dvigali naš lastni prapor in javno manifestirali naše ideje.

Pred nedavnim je v „Tovarišu“ izšel članek pod naslovom „Oaza sredi Gorjancev“ (Ob tridesetletnici tragedije četrtega bataljona). Članek se nanaša na domobransko borbo v kateri so domobranci kompletno uničili celoten bataljon Cankarjeve brigade. Člankar piše kako zverinsko so domobranci onečaščali mrtve partizane (razsekali so jim glave, rezali ude, splovila). Tako partizani lažejo še danes ko so domobranci že davno strohneli. Danes hočejo ubiti še idejo.

Naš občni zbor se bo vršil kot vsako leto v soboto pred delavskim dnem to je 31. avgusta 1974. Kraj in čas zbora bo določen v naslednjih okrožnicah. Že sedaj naprošamo vsa društva da določijo svoje delegate za zbor in da poskrbe vse, da bodo vsa društva osebno zastopana. Poslovni del zbora bo kratek ostali del večera bo posvečen družabnemu programu. Vabljeni naj bi bile tudi žene članov.

PORAZNA SLIKA

Vsak resen opazovalec s strahom pripoveduje, kakšen je mladi svet doma. Naj nas ne zavaja v optimizem skromen procent fantov in deklet, ki so ostali zvesti svojim idealom. Vsa čast jim! Občudujemo jih in ponosni smo nanje. Toda večina je drugje in med temi so premnogi sinovi in hčere staršev, ki so izšli iz vernih družin in so si ustanovili krščansko zakonsko zvezo. Brezverska šola, načrtna demoralizacija mladine zlasti v prvih povojnih letih, popustljivost oblasti, kadar mladostniki prestopijo meje javne dostojnosti in podobno, so dosegli, kar so hoteli.

Slovenci smo bili vedno malo odporni pred alkoholom, smo bili priznani

kvantači in vestni zbiralci domačih in tujih kletvin in bogokletstev. To nam je bilo vedno v sramoto.

Kar pa nam pripovedujejo o teh naših narodnih napakah ljudje, ki poznajo današnje razmere doma, je nekaj, kar nas navdaja z žalostjo in strahom. Pijančevanje povsod; nič redkega ni pijana ženska na cesti, v vozilu, v gostilni; surovo kvantanje in preklinjanje, ki je mladini prišlo v meso in kri, tako da se tega že več ne zaveda. In vedno slišimo na novo presenetljivo novico: ne le moški, dekleta, so večkrat hujša kot fantje.

To so tisti, ki bodo v bodočih letih rodili novi slovenski rod. Kaj bo iz tega nastalo? To, kar je v Sovjetski zvezi! Tam vere že skoro ne preganjajo. Nimajo koga! Moralo pa rešujejo potom policije in koncentracijskih taborišč.

DAROVALI SO

Za zavetišče:

Dr. Dobovšek — družina ..	100.—
Trtnik Marjan	1.000.—
R. P. Guštin Jože	16.—
N. N., Florida	136.—
Žerovnik Jože	47.—
R. P. Škulj Anton, cerkvena nabirka v zavetišču 30-6- 1974	79.05
N. N.	100.—
Ribnikar Rudolf	100.—
N. N.	940.—
Buda Stane	200.—
Kožar Janez	100.—
N. N.	100.—
N. N.	100.—
Inž. Švigelj I.	74.—
Schubert Ana	80.—
R. P. Rode Jure	40.—
N. N.	500.—
R. F. Brazil (dol)	25.—
Petrič Lojze, USA	5.—
Mohar Lojze in druž. USA .	20.—

Zorman Alojzija, USA	10.—
Cerar Jože, Kanada	20.—
<i>V spomin na pok. Dr. Naceta Lenček:</i>	
Aleš Ivanka	100.—
Bajuk Božidar	50.—
<i>V spomin na pok. rev. Janka Mernik:</i>	
Aleš Ivanka	100.—
<i>V spomin na pok. Marjana Trtnik:</i>	
Slov. dom Carapachay in prijatelj pokojnika iz Ca- rapachay-a	500.—
Bodnar — družina	50.—
Mežan Malči	20.—
<i>V spomin na pok. Staneta Kožar:</i>	
Gorjup Janez	100.—
Gladek Viktor	100.—
ob svoji 50-letnici:	
Korošec Ivan	250.—
<i>Tiskovni sklad gl. Tabor:</i>	
Buda Stane	150.—
Bartolj Ivan	10.—
<i>Invalidski sklad:</i>	
Ob svoji 50-letnici	
Korošec Ivan	250.—

SLOVENSKO ZAVETIŠČE JE DELO VSE SLOVENSKE EMI-
GRACIJE IN NIHČE NIMA PRAVICE ZASLUG. VSA PRA-
VICA JE PRAVICA REVEŽEV, ZASLUGA PA PRIPADA NA-
ŠIM MRTVIM. SLOVENSKO ZAVETIŠČE JE IZGOVORJENI
KOT POMOČI POTREBNIM SLOVENCEM.

VSEBINA

Lucha por el poder en China	193
24. četa na Igu (Stane Buda)	194
Ugotovitve, ki dajo misliti	199
Nekaj v odgovor na knjigo „Umor pri Lenartu“ (Vencelj Dolenc) ..	201
Vi ste se za vero borili... (J. Cerar)	209
Zgodovinopisje in zgodovina (Dr. Stanko Kociper)	212
Za 30-letnico Grčaric (Jože Sladič)	220
Iz društev	223
Porazna slika	224
Darovali so	III

Correo
 Argentino
 Sucursal
 J. L. Suárez
 (Bs. As.)

TARIFA REDUCIDA
 Concesión Nº 8133

FRANQUEO PAGADO
 Concesión Nº 2619